

NAAR SCHOOL

waar elk kind welkom is

Zelf beter lesmateriaal maken

VOS ABB
versterkt en verdiept
WWW.VOSABB.NL

**Welke koers gaat
VOS/ABB varen?**

**Kabinetsplannen
voor het onderwijs**

Versteeye Search wordt Pool Management

Voor en door onderwijsmensen

WAAR WIJ VOOR STAAN:

VERBINDING

Wij zoeken naar verbinding: met jou en met jouw organisatie. Echt zien en begrijpen wat er speelt in het onderwijs. Dat is de basis van onze samenwerking.

VERTROUWEN

Wij handelen altijd uit vanuit de goede intentie: integer handelen, loyaal zijn en vasthouden aan normen en waarden staan voorop.

VERANTWOORDELIJKHEID

In het onderwijs nemen wij onze verantwoordelijkheid. Wij zorgen bij vraagstukken rondom leiderschap voor kwaliteit en een duurzaam resultaat. En we zetten graag een stap extra.

VERRASSEND

Bij werving & selectie en tijdelijk leiderschap kijken wij altijd naar de beste match. Dikwijls out-of-the-box. Om te verrassen en te prikkelen.

In 2020 werd Versteeye Search & Interim-management onderdeel van de Pool Management Groep. Een mooie organisatie die zijn toegevoegde waarde in het onderwijs heeft bewezen. Met deze solide basis werken we verder vanuit onze kernwaarden verbinding, vertrouwen, verantwoordelijkheid en verrassend. Veel schoolleiders weten ons te vinden!

Met vertrouwde en nieuwe gezichten, veel onderwijservaring, verfrissende ideeën en aanwezigheid door het hele land is Versteeye Search inmiddels volledig geïntegreerd in de Pool Management Groep.

Samen zetten we ons in voor onze maatschappelijke opdracht. Binnen het **onderwijs**, de **overheid** en de **zorg**. De bundeling van krachten zorgt voor eenheid en efficiëntie, terwijl we ons blijven richten op het leveren van toegevoegde waarde binnen het onderwijs: duurzame oplossingen op het gebied van leiderschap. Voor en door onderwijsmensen.

Nieuwe naam, zelfde belofte

Het is tijd voor de volgende stap. Een gevestigde naam in het onderwijs verdwijnt: Versteeye Search heet voortaan **Pool Management**. Maar onze **missie** blijft hetzelfde. Jij kunt blijven vertrouwen op de kwaliteit die je van ons gewend bent. Voor **werving & selectie**, voor **tijdelijk leiderschap** en voor **leiderschapsontwikkeling**. Wij staan voor je klaar!

Wij gaan naar school

Onze coverkids
(van linksboven met de klok
mee)

**Julian, Cira,
Kjell, Oumaima,
Ciara en Odin**

zitten in groep 8 van Academie Tien
in Utrecht.

DEZE SCHOOL ZIT SINDS DIT JAAR IN EEN SPLINTERNIEUW
GEBOUW DAT ANDERS IS DAN ANDERS. U LEEFT ER MEER
OVER OP PAGINA 28-29.

COLOFON

Naar School is een uitgave van VOS/ABB, de vereniging van openbare en algemeen toegankelijke scholen. (www.vosabb.nl). Het magazine verschijnt 5 x per jaar. Nr 43, juni 2024

Redactie-adres

Houttuinlaan 8,
3447 GM Woerden
welkom@vosabb.nl,
0348 405 200.

Hoofredactie

Martin van den Bogaerdt

Eindredactie

Lukas Spee

Aan dit nummer werkten mee

Karin van Breugel, Céline Haket, Paul van der Klei, Sanne van der Most, Addy Nieuwenhuis, Hans Teegelbeckers

Foto omslag en pagina 3

Sanne van der Most

Drukwerk en verzending

BladNL, Utrecht

Vormgeving

Caro Grafico Grafisch
Ontwerp, Culemborg

Abonnementen

Leden van VOS/ABB ontvangen automatisch één gratis abonnement op Naar School. Dit geldt voor schoolbesturen én hun scholen. Bovenschoolse directies kunnen op aanvraag ook één gratis abonnement ontvangen.

Voor meer informatie: www.vosabb.nl/abbonementen
Niet-leden kunnen een abonnement nemen voor € 33,35 per jaar (tarief 2024). Abonneren kan door een mailtje te sturen aan welkom@vosabb.nl.

Advertenties

OnderwijsMedia Utrecht,
contactpersoon
Kees Dehl,
sales@onderwijsmedia.nl
030 210 23 86

Het volgende nummer verschijnt in november 2024.

In dit nummer

10 Trots

Als bestuursvoorzitter Robert Venema van Stichting Bravo ergens trots op is, dan is het wel het openbaar onderwijs.

12 Lesmateriaal

Een aanzienlijk deel van de leraren maakt zelf lesmateriaal. Wat betekent dat voor de werkdruk? En welke rol kunnen scholen hierbij spelen?

18 Armoedebestrijding

De gemeente Rotterdam en het Armoedefonds stellen gratis tampons en maandverband beschikbaar op scholen om menstruatiearmoede te bestrijden.

20 Koersplan

Welke koers moet VOS/ABB gaan varen? Dat vroegen we aan onze leden in een online peiling en tijdens bijeenkomsten in het land.

22 Acquisitiefraude

Een op de tien bedrijven heeft weleens te maken met acquisitiefraude. Ook scholen moeten hierop bedacht zijn.

24 Kabinetsplannen

Wat wil het nieuwe kabinet met het onderwijs? Naar School zet de plannen uit het hoofdlijnenakkoord op een rijtje.

26 Muziekeducatie

Psycholoog, onderwijsontwikkelaar en muziekdocent Heleen Gombert vertelt over de positieve impact van muziek op leren.

28 Schoolgebouw

Het nieuwe gebouw van Academie Tien in Utrecht past goed bij het bijzondere concept van de school.

30 Ledenservice

Van deelname aan kennisnetwerken tot mediation: als lid van VOS/ABB kunt u profiteren van allerlei ledenvoordeel.

Geen goed vooruitzicht

Waar gaan we naartoe met het nieuwe rechtse kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB? Veel is nog onduidelijk, maar vorige maand konden we in het hoofdlijnenakkoord al wel een richting ontwaren – maar ook stilstand. Er gaat in de nieuwe kabinetsperiode namelijk (weer) niets veranderen aan artikel 23. De VVD had in het verkiezingsprogramma aangegeven dat het grondwetsartikel over de vrijheid van onderwijs moest worden aangepast om ervoor te zorgen dat het artikel 1, het antidiscriminatiebeginsel, niet meer zou kunnen overrulen. Maar de andere partijen zien hier niets in, dus artikel 23 blijft (voorlopig) wat het is. Een ander belangrijk punt, dat uit de budgettaire bijlage bij het hoofdlijnenakkoord naar voren komt, is dat het primair en voortgezet onderwijs het structureel met bijna een half miljard euro minder moeten gaan doen. De bezuinigingen die de rechtse coalitiepartners aankondigen, raken vooral kansengelijkheid (brede brugklas) en de maatschappelijke betrokkenheid (maatschappelijke diensttijd). Wat mij betreft is dit geen goed vooruitzicht.

Het onderwijs is de sector waarin de medewerkers de hoogste werkdruk ervaren. Dat is al jaren zo. Hoe laat zich dat rijmen met het feit dat een aanzienlijk deel van de leraren zelf lesmateriaal maakt en niet gewoon de kant-en-klare lesboeken gebruikt? Vooral nu blijkt dat met name beginnende leraren opgebrand kunnen raken door de drang naar eigen creativiteit. Wij spraken er voor dit nummer van ons magazine over met leraar Nederlands Jeff van der Linden van de Trevianum Scholengroep in Sittard en met directeur Carola Peters en leerkracht Mareen Jansen van openbare basisschool het Mozaïek in Arnhem. Van der Linden zegt dat de standaard lesmethoden de leerlingen onderschatten en dat het daarom nodig is om eigen lesmateriaal te maken. De basisschool in Arnhem besloot een eigen curriculum te ontwikkelen, omdat bestaande methodes niet aansluiten bij wat de doelgroep van deze school nodig heeft. Maar dit kan dus wel tot hogere werkdruk leiden.

Ook gingen we voor dit nummer van *Naar School* in gesprek met psycholoog, onderwijsontwikkelaar en muziekdocent Heleen Gombert over het belang van muziekeducatie. Zij legt uit hoe belangrijk het is om met muziek de creatieve rechterhersenhelft te ontwikkelen. Om uitdagingen en problemen op te lossen, moet je creatief zijn en out of the box kunnen denken. Ik herken dat: als ik goede verhalen wil schrijven, helpt het als er uit mijn boxjes bij mijn laptop klassieke klanken klinken. Met muziek kom ik echt tot betere resultaten!

Martin van den Bogaardt
hoofdredacteur,
redactie@vosabb.nl

EN VERDER

- 3 Wij gaan naar School**
Onze coverkids zitten in groep 8 van Academie Tien in Utrecht.
- 6 Schoolnieuws** in het kort
- 9 Hans Teegelbeckers**
Samen naar school!
- 32 De Onderwijsjuristen** van VOS/ABB
Veelgestelde vragen en jurisprudentie
- 34 In de media**
Boeken, podcast, inspiratiebundel en documentaire
- 35 Advies**
Met *employee journey* mentaal welzijn vergroten.

Schoolnieuws

Kennisnetwerk **Communicatie & Marketing**

Na de zomervakantie gaat het VOS/ABB-kennisnetwerk **Communicatie & Marketing** van start. Dit nieuwe kennisnetwerk is bedoeld om professionals van VOS/ABB-leden bij elkaar te brengen om kennis en ervaring op het gebied van communicatie en marketing met elkaar te delen.

Het idee is om twee keer per jaar een netwerkbijeenkomst te organiseren over een thema. Bijvoorbeeld over crisiscommunicatie, maar ook over de inzet van social media (wat wel/niet?) of over hoe scholen kunnen omgaan met het weren van mobieltjes. Tientallen professionals van VOS/ABB-leden hebben zich voor het nieuwe kennisnetwerk aangemeld. Ook interesse? Meld u aan bij Martin van den Bogaerdt via mvandenbogaerdt@vosabb.nl.

Foto: Pixabay/ Geralt

~~~~~  
Let op: deelname is alleen mogelijk als uw organisatie lid is van VOS/ABB.

## **Veiligheid**, ook in de zomervakantie!

Vakanties zijn op scholen vaak een stille tijd. Zonder de gebruikelijke aanloop van leerlingen en personeel staan de panden er dan verlaten bij – en vaak onbeheerd. Dat betekent meer risico op inbraak, diefstal en vandalisme. Onze verzekeringspartner Aon deelt aandachtspunten om het veilig afsluiten van schoolgebouwen te bevorderen.



De checklist bevat vaak simpele tips om de school 'vakantieklaar' te maken. Zo kan het verstandig zijn elektrische apparatuur los te koppelen en stekkers uit wandcontactdozen te trekken. Dat beperkt het brandrisico aanzienlijk. Wat dat betreft is het ook belangrijk om afvalcontainers af te sluiten (met een goed slot) en binnen te zetten. Als dat niet mogelijk is, zet containers dan op minstens 10 meter van de gevel. Ook is het belangrijk om digitale devices in een goed afgesloten ruimte te bewaren.

~~~~~  
Alle tips staan in de uitgave *Uw school klaar voor de vakanties?* van Aon.

Coronamaatregelen hadden positief effect

De coronamaatregelen voor het onderwijs, zoals financiële steun voor online leren en toegang tot internet, hebben een positief effect gehad op met name kwetsbare leerlingen. Dat staat in een onderzoeksrapport van de Europese Commissie.

De onderzoekers concluderen dat de Nederlandse coronamaatregelen hun vruchten hebben afgeworpen. 'Deze interventies laten duidelijk zien dat ze een positief effect hadden op kwetsbare leerlingen en dat ze de door corona veroorzaakte ongelijkheid deden verminderen', zo staat in het rapport. Daarin staat ook dat leerachterstanden die in Nederland tijdens de coronacrisis zijn ontstaan op het gebied van rekenen en wiskunde nog steeds niet zijn ingehaald. Op het gebied van begrijpend lezen en spelling daarentegen zijn de achterstanden ten opzichte van de periode voor corona zo goed als weggewerkt.

Foto: Pixabay/Alexandra_Koch

Brede welvaart onder druk

Het personeelstekort in onder andere het onderwijs zet de brede welvaart in Nederland onder druk. Dat meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Het CBS signaleert dat 'instituties die voor de brede welvaart van de huidige generatie en voor de volgende generaties nodig zijn, lijken vast te lopen'. Daarbij wordt schaarste aan personeel in het onderwijs als een van de oorzaken genoemd. Het CBS keek ook naar de *sustainable development goals* (SDG's) die door de Verenigde Naties zijn opgesteld voor duurzame ontwikkeling in de periode 2015-2030. Een van de zeventien SDG's betreft 'kwaliteitsonderwijs'. Deze indicator beweegt zich volgens het CBS in de richting van hogere brede welvaart.

Brede welvaart gaat over meer dan alleen het inkomen of vermogen van mensen. Het gaat ook over hoe gezond en gelukkig mensen zich voelen, hoe zij denken over hun werk en of zij vertrouwen hebben in anderen en instituties.

Foto: Pixabay/Vassia_Sarri

Online ALV over jaarrekening

Op woensdag 3 juli houden wij onze algemene ledenvergadering waarop de geconsolideerde jaarrekening en het jaarverslag over 2023 aan bod komen. Het wordt een korte zakelijke bijeenkomst die online zal plaatsvinden van 15.30 uur tot uiterlijk 16.30 uur.

Als u bestuurder of directeur bent van een organisatie die lid is van VOS/ABB, kunt u zich voor de online ALV op 3 juli aanmelden door een mailtje te sturen naar welkom@vosabb.nl onder vermelding van 'ALV 3 juli'. Vermeld ook uw naam, de organisatie waarvoor u werkt en uw telefoonnummer. Na aanmelding ontvangt u de link waarmee u aan de online ALV kunt deelnemen.

ALV in november

Op dinsdag 26 november volgt de uitgebreide algemene ledenvergadering, waaraan we altijd een inhoudelijk programma koppelen. Dit keer zal op de ALV het Koersplan 2025-2030 worden gepresenteerd en zal een minisymposium over een nog te bepalen onderwerp worden gekoppeld aan het afscheid van directeur Hans Teegelbeckers van VOS/ABB, die met pensioen gaat. Dit alles zal plaatsvinden in Het Klooster in Woerden.

Meer informatie over de ALV in november volgt nog.

Gif en nicotine

Vapes zitten vol met giftige metalen en kanker-
verwekkende stoffen en bevatten bovendien veel
meer nicotine dan wettelijk is toegestaan. Dat
meldt *RTL Nieuws* op basis van onderzoek naar
vapes die leerlingen op school hebben moeten
inleveren.

RTL Nieuws liet vapes onderzoeken die tien middelbare scholen uit het hele land op verzoek van de redactie opstuurden. Experts noemen de uitkomsten van het onderzoek buitengewoon zorgelijk: 'Dit onderzoek toont voor het eerst aan dat Nederlandse kinderen vapes gebruiken waarmee

ze hun eigen lichaam en hersenen vergiften.' In de onderzochte vapes zijn onder andere formaldehyde, lood, nikkel en aceton aangetroffen. Ook zit er veel meer nicotine in dan is toegestaan, waardoor de vapes zeer verslavend zijn.

Foto: Pixabay/Dovpo

Tevreden over cao's

Het onderwijs is de sector met de meeste werknemers die tevreden zijn over de cao die op hen van toepassing is. Dat meldt het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

In het onderwijs is 91,4% van de werknemers tevreden of heel tevreden over hun cao. In het openbaar bestuur is 88,7% tevreden of heel tevreden over de cao, terwijl dat in de landbouw, bosbouw en visserij 85,8% is. De sector 'informatie en communicatie' is hekkensluis met 67,8%.

Het CBS keek ook naar de tevredenheid over de salarissen. In het onderwijs geeft 81,8% van de werknemers aan dat zij daar tevreden of heel tevreden over zijn. Daarmee staat het onderwijs niet bovenaan, maar er zijn sectoren die minder scoren. De zorg is daar een voorbeeld van: daar is het aandeel tevreden 72,6%.

Emotionele **belasting** en stress

De zorg en het onderwijs zijn de sectoren waarin de werknemers de hoogste emotionele belasting ervaren. Dat blijkt uit de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden 2023 (NEA).

In de zorg ervaart 19% van de werknemers emotionele belasting, terwijl dat in het onderwijs 16% is. Ook wat stressvol werk betreft, valt het onderwijs op: 23% van de mensen die in het onderwijs werkt, vindt zijn of haar baan stressvol. Alleen in de horeca is dat met 27% nog meer. Verder blijkt dat vrouwen meer stress ervaren dan mannen.

Fysieke belasting

Er is in de NEA ook gekeken naar fysieke belasting tijdens het werk. In 2023 deed 37% van alle werknemers zwaar werk, waarbij ze bijvoorbeeld veel kracht moesten zetten of in een ongemakkelijke houding moesten werken. De fysieke belasting was het hoogst bij werknemers in de landbouw

(57%), de horeca (50%) en het vervoer (49,5%). Het onderwijs is met 15% de sector met het kleinste aandeel werknemers die fysieke belasting ervaren.

Veilig en gezond werken

Het onderwijs was in 2023 ook de sector met het laagste percentage werknemers die informatie kregen over veilig en gezond werken. Ruim de helft van de mensen in het onderwijs kreeg hier informatie over, terwijl dat in de bouw, de industrie en het bestuur rond de 80% was. In de zorg krijgt ruim driekwart van de werknemers informatie over veilig en gezond werken.

Beleid **nieuwkomers-**onderwijs 'matig'

De Algemene Rekenkamer beoordeelt het gevoerde onderwijsbeleid voor nieuwkomers als 'matig'.

De Algemene Rekenkamer noemt het positief dat het overgrote deel van de nieuwkomers toegang heeft tot onderwijs. 'Maar bij een hoge instroom (...) krijgen niet alle leerlingen toegang tot onderwijs. April 2023 hadden circa 2.000 leerlingen geen toegang tot onderwijs. Eind 2023 kregen circa 30.000 leerlingen nieuwkomersonderwijs. En de kwaliteit van het onderwijs wordt ook minder. Daardoor stromen nieuwkomersleerlingen niet altijd goed voorbereid door naar gewoon onderwijs.'

Ook merkt de Algemene Rekenkamer op dat de huidige opzet van het onderwijs niet goed werkt voor analfabeten en nieuwkomers die veel moeten verhuizen. 'Zij lopen risico dat ze minder goed voorbereid moeten doorstromen. De minister weet welke knelpunten er zijn (...), maar heeft nog niet voor alles een oplossing. Daarom beoordelen we het gevoerde beleid als matig.'

Omgaan met **antisemitische** incidenten

Het ministerie van OCW heeft een handreiking online gezet over hoe scholen kunnen omgaan met antisemitische incidenten.

De handreiking biedt scholen informatie over hoe zij gevallen van antisemitisme kunnen herkennen, welke preventieve maatregelen ze kunnen nemen, hoe ze kunnen reageren na een antisemitisch incident en welke instantie of organisatie ze kunnen raadplegen voor ondersteuning en advies. In de handreiking staan ook antwoorden op veelgestelde vragen en achtergrondinformatie die van nut kan zijn.

ADHD-medificatie

Een deel van de huisartsen voelt geregeld druk van ouders en school om kinderen door te verwijzen voor een ADHD-diagnose en -medificatie. Dat blijkt uit promotieonderzoek dat Anne-Flore Matthijssen uitvoerde aan het UMC Groningen.

In samenwerking met de Groningse polikliniek Accare onderzocht Matthijssen het gebruik van ADHD-medicijnen bij kinderen van 8 tot 18 jaar. Zij ontdekte dat een deel van de kinderen daar na twee jaar mee zou kunnen stoppen, maar dat een op de drie huisartsen onder druk van ouders toch medicatie blijft voorschrijven. Een op de vijf huisartsen zegt druk van scholen te ervaren om ADHD-medificatie voor te schrijven.

Samen naar school!

Heeft u zich weleens afgevraagd waarom ons verenigingsblad *Naar School* heet? Welnu, dat is omdat VOS/ABB wil dat kinderen samen naar school gaan en gelijke kansen krijgen, ongeacht afkomst, levensovertuiging, geaardheid of beperking. Of beter gezegd: hoogachtend de verschillen.

VOS/ABB vindt dat het onderwijs geen drempels moet opwerpen en dat het onze gezamenlijke plicht is om emancipatie en tolerantie te bevorderen. Wat dat betreft werkt het nog steeds verzuilde onderwijsbestel belemmerend. Helaas constateren wij dat kansenongelijkheid weer toeneemt. Veel mechanismen hebben hier invloed op. Denk aan sociaaleconomische en levensbeschouwelijke segregatie en vroege selectie in het voortgezet onderwijs (geen brede brugklassen). Ik noem ook de wet Meer ruimte voor nieuwe scholen, die het onderwijsveld verder versnipperd en mensen de gelegenheid biedt zich terug te trekken in hun eigen bubbel.

Dubbeltjes en kwartjes

U kent ongetwijfeld het gezegde 'als je voor een dubbeltje geboren bent, word je nooit een kwartje'. Louis Davids zong er in 1935 het bekende liedje over. Dit gezegde gaat uit van de gedachte dat je maatschappelijke positie al is bepaald door het huis waarin je wieg staat. Gelukkig vinden de meeste mensen tegenwoordig dat alle kinderen gelijkwaardig zijn en gelijke kansen op een goede toekomst verdienen. Terwijl we dat zouden moeten koesteren, in het belang van een in alle opzichten gezonde samenleving, zijn er in onze samenleving krachten in werking die ontmoeting en gelijke kansen belemmeren. Ik noem als voorbeeld islamitische en orthodox-christelijke scholen die zich steeds meer scharen rond hun eigen zuilen en de 'bubbelscholen' waar veel hoogopgeleide ouders voor kiezen, ondanks de hoge bijdragen die ze daar moeten betalen. Dit alles wordt gestimuleerd door de wet Meer

ruimte voor nieuwe scholen, die dus een polariserend en segregierend effect heeft op het onderwijsveld.

Kansenongelijkheid neemt toe

Dan hebben we nog de nieuwe rechtse regering van PVV, VVD, NSC en BBB. Uit het hoofdlijnenakkoord blijkt dat er in de nieuwe kabinetsperiode niet meer, maar juist minder mogelijkheden voor gelijke kansen komen voor kinderen. De subsidie voor brede brugklassen wordt stopgezet en het programma School en omgeving, gebaseerd op de CBS-achterstandsscore, wordt beperkt tot slechts 5 procent van de scholen. Daarmee bezuinigt het kabinet volgend jaar 55 miljoen euro en daarna 210 miljoen euro per jaar. Met het aflopen van de NPO-middelen zal het onderwijsaanbod ook nog eens verder verschrompelen. Er verdwijnen nu al veel tijdelijke leraren en onderwijsassistenten, omdat de schoolbesturen geen geld meer voor hen krijgen.

Als we echt gelijke kansen willen – en dat willen wij bij VOS/ABB! – dan zullen we ons goed moeten bezinnen op de vraag welke stappen daarvoor nodig zijn en ook bereid zijn deze stappen te zetten. Samen naar school is zo belangrijk!

HANS TEEGELBECKERS
directeur VOS/ABB

Alle kinderen verdienen gelijke kansen op een goede toekomst

Trots

Robert Venema

Er gebeurt in het onderwijs veel moois. In deze rubriek vertellen leden van VOS/ABB waar zij binnen hun school trots op zijn.

Gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT BEELD: PAUL VAN DER KLEI

Als bestuursvoorzitter Robert Venema van Stichting Bravoo ergens trots op is, dan is het wel het openbaar onderwijs. En dan met name op de kernwaarden gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting en het feit dat juist in openbare scholen verhalen samenkomen.

'Bravoo' staat voor 'Brabants Verenigd Openbaar Onderwijs'. De stichting is in 2006 ontstaan na een fusie van de besturen van de openbare basisscholen in de gemeenten Dongen, Geertruidenberg, Loon op Zand en Waalwijk. Er zijn momenteel veertien openbare Bravoo-scholen met in totaal ruim 2100 leerlingen. En er komt weer een bestuurlijke fusie aan. Dit keer per 1 januari 2025 met Stichting Leerrijk voor katholiek basisonderwijs in de gemeenten Waalwijk en Loon op Zand. Deze stichting heeft zo'n 3000 leerlingen. Het doel van de fusie is om samen sterker te staan bij verschillende uitdagingen, zoals het tegengaan van het lerarentekort, versterking van de onderwijskwaliteit en samenwerking met organisaties voor kinderopvang en jeugdzorg. Bravoo en Leerrijk zitten al in hetzelfde bestuurskantoor in Kaatsheuvel.

De bestuurlijke fusie met Leerrijk betekent geenszins dat de openbare Bravoo-scholen hun identiteit gaan verliezen, benadrukt Venema. 'Nee, zeker niet. Openbaar onderwijs is en blijft voor ons heel belangrijk. In de openbare school ontmoeten kinderen uit verschillende gezinnen en met verschillende achtergronden elkaar. Dat zorgt ervoor dat ze samen hun levensbeschouwelijke identiteit ontwikkelen, door kennis te maken met verhalen uit diverse geloofsrichtingen.'

VIS

Het verhaal van de openbare school begon voor Venema in 1966 in Enschede, waar hij opgroeide. Toen hij in de vierde klas zat, wat nu groep 6 is, werd zijn moeder gevraagd om in de ouderraad plaats te nemen, een vroege voorloper van wat tegenwoordig de medezeggenschapsraad is. 'Vanaf dat moment werd mij langzamerhand duidelijk wat onze school onderscheidde van de rooms-katholieke Petrus en Paulus-school, waar vriendjes uit de straat naartoe gingen. Ik had mij nooit afgevraagd waarom zij op vrijdag altijd vis aten. Alleen door daar naar te vragen werd mij iets duidelijk van een katholieke opvoeding. Hoe anders dan die van mij! Mijn ouders waren lid van de NVSH en op tafel lag het zeker voor jongens van mijn leeftijd interessante maandblad *Sekstant*.'

In de zesde klas, nu groep 8, kreeg Venema wekelijks levensbeschouwing van een medewerker van een nabijgelegen kerk. 'Ik bewaar fijne herinneringen aan al die verschillende levensbeschouwelijke verhalen die werden verteld. Eigenlijk had de school toen al aardig wat werk van burgerschap gemaakt.'

De Touwladder in Kaatsheuvel is een van de veertien openbare scholen van Stichting Bravoo.

UITSTAPJE

In 1969 was het logisch om voor openbaar voortgezet onderwijs te kiezen en daarna was ook de keuze voor de Openbare Pedagogische Academie in Hengelo voor Venema vanzelfsprekend. Een uitstapje maakte hij in Nijmegen, toen hij ging lesgeven op een neutraal-bijzondere Nutsschool.

Midden jaren negentig begeleidde Venema een fusie tussen zijn oude Openbare Pedagogische Academie in Hengelo met een katholieke lerarenopleiding. Beide werkten ook samen met een protestants-christelijke opleiding. Het werd de eerste samenwerkings-pabo van Nederland. In 2006 ging Venema op zoek naar een nieuwe uitdaging. Hij werd algemeen directeur van de in dat jaar ontstane fusiestichting Bravoo, waar hij nu zijn laatste werkzame jaar beleeft.

VERBINDING

Binnen Bravoo heeft Venema altijd veel waarde gehecht aan de kernwaarden van het openbaar onderwijs, omdat hij vindt dat openbare scholen juist in het van oorsprong katholieke Brabant de plicht hebben om te werken op basis van gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting. 'Gelijkwaardigheid betekent bijvoorbeeld dat wij geen onderscheid maken tussen

mensen die bij ons voor de klas staan. Iedereen wordt gelijk behandeld. En als iemand het ergens niet mee eens is, dan kun je dat binnen onze organisatie kenbaar maken. Dat geldt natuurlijk ook voor de leerlingen.'

Vrijheid betekent volgens Venema openstaan voor ideeën van directeuren en medewerkers. 'Dus dat wij een luisterend oor zijn en daar op een serieuze manier mee omgaan. Het is natuurlijk altijd wel vrijheid in gebondenheid, want vrijheid eindigt waar je de ander in zijn vrijheid beknot of tegenwerkt. Het gaat om gezamenlijke regels waar je je aan committeert. Dat is binnen onze organisatie niet anders dan in de klas.'

Wat de kernwaarde 'ontmoeting' betreft, geldt voor Venema als bestuurder dat hij medebestuurders van andere organisaties tegenkomt. 'Dat kan soms behoorlijk schuren hoor, omdat ik collega's tegenkom die ten diepste kunnen geloven in zaken die ik in twijfel trek. Maar het blijft altijd belangrijk om mensen te ontmoeten die anders denken en anders geloven, want zonder ontmoeting kan er geen verbinding ontstaan en zonder verbinding kom je nooit tot ontwikkeling!' ◀

Kernwaarden

De kernwaarden gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting zijn in samenspraak met de leden van VOS/ABB gekozen. Samen met de slogan 'waar verhalen samenkomen' geven ze de essentie weer van het openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs. De kernwaarden en slogan staan elk jaar extra in de schijnwerpers tijdens de Week van Openbare Scholen, die altijd in maart plaatsvindt.

Beter lesmateriaal?

Veel leraren maken het zelf

Mareen Jansen (rechts) en collega's van het Mozaïek werken in een writers' room aan nieuw lesmateriaal (foto: Paul van der Klei).

Een aanzienlijk deel van de leraren maakt zelf lesmateriaal. Dat berichtte het AD op basis van de resultaten van Het Grote Docentenonderzoek 2023-2024 van online platform LessonUp. Meer dan 20 procent van de respondenten is ontevreden over het beschikbare lesmateriaal. Dat is de reden waarom ze besluiten zelf hun materiaal te ontwikkelen. Maar wat betekent dat voor de werkdruk? En welke rol kunnen scholen hierbij spelen? *Naar School* sprak erover met ervaringsdeskundigen.

TEKST: LUKAS SPEE

BEELD: PAUL VAN DER KLEI E.A.

Zelfontwikkeld lesmateriaal is de sleutel tot succes'. Deze boodschap kreeg Jeff van der Linden, docent Nederlands op de Trevianum Scholengroep in Sittard, op zijn hart gedrukt door zijn lerarenopleiding. Hij is nu drie jaar docent en nog altijd laat hij zijn leerlingen niet graag 'gewoon' uit het lesboek werken. 'De lerarenopleiding heeft mij zo geïndoctrineerd dat ik niet eens meer les kán geven volgens een standaard lesmethode', schreef hij hierover in een opiniestuk in *Trouw*. Volgens hem zou deze 'drang naar creativiteit en eigen inbreng' een van de oorzaken kunnen zijn dat veel beginnende docenten opgebrand raken. ▶▶

Van der Linden deelt de kritiek van zijn opleiding dat bestaande lesmethodes vaak tekortschieten, zegt hij tegen *Naar School*. Hij geeft voorbeelden uit zijn eigen praktijk: 'Ik heb nu met twee methodes gewerkt. Bij de ene methode werken de leerlingen met een leerwerkboekje waarin ze mogen schrijven. Dan krijg je korte antwoorden. Ze weten eigenlijk niet hoe ze een goede zin moeten formuleren. En omdat het invuloefeningen zijn, zijn ze ook snel klaar. Dan moet je extra materiaal ontwikkelen om genoeg te hebben voor je lessen. Bij de andere methode wordt vooral een trucje aangeleerd. Daarna krijgen de leerlingen een hele reeks oefeningen waarbij ze alleen maar dat trucje doen. Dat is te weinig verdiepend.'

'Ik sta de hele dag 'aan''

LUBACH

Bovendien is volgens Van der Linden het materiaal uit de methodes vaak al verouderd op het moment dat leerlingen ze in handen krijgen. Als docent Nederlands vindt hij het belangrijk dat teksten actueel en maatschappelijk relevant zijn. Daarom besteedt hij veel tijd aan het zelf zoeken naar geschikt materiaal, en die zoektocht speelt zich voor een groot deel af in privétijd. 'Dat is aan de ene kant heel leuk. Dan ben ik bijvoorbeeld naar *De Avondshow met Arjen Lubach* aan het kijken en denk ik: oké, dit is iets wat ik kan gebruiken. Dan ga ik dat meteen in mijn hoofd omzetten: hoe ga ik dat aanpakken? Het probleem is dat dit heel vermoeiend kan zijn, want je staat de hele dag 'aan'. Je bent altijd op zoek naar welke teksten je kan gebruiken. En je moet al die teksten lezen en dan afwegen of ze geschikt zijn.' Van der Linden is lang niet de enige die hiermee worstelt, merkte hij uit de reacties op zijn stuk in *Trouw*. 'Iemand had het stuk op LinkedIn gedeeld. Daar kreeg ik superveel reacties op van docenten die schreven dat ze het helemaal herkenden. Dat was voor mij een bevestiging: het is echt een ding.'

Jeff van der Linden

Hoe moet het volgens hem nu verder? 'Ik denk dat het zelf ontwikkelen van lessen en eigen materiaal inherent is aan het vak. Een docent weet precies wat een leerling of een groep nodig heeft. En de lesmethode is een soort blauwdruk voor een hele groep; als docent wil je daar misschien net iets anders mee. Qua lesmethodes hoeft er misschien niets te veranderen als de overheid zou besluiten om het vak anders in te richten. Docenten moeten minder lessen gaan geven en meer tijd krijgen voor het ontwikkelen van eigen materiaal, zodat ze daar niet in de avonduren mee bezig hoeven te zijn. Dan zie ik wel een oplossing.'

MOZAÏEK

Carola Peters is directeur van de openbare basisschool het Mozaïek in Arnhem. De school staat in de wijk Immerloo II, de armste wijk van Nederland, waar mensen van tientallen nationaliteiten wonen. Net als Jeff van der Linden is Peters weinig te spreken over de lesmethodes die in Nederland op de markt zijn. Die zijn niet passend bij wat haar school nodig heeft, zegt ze.

Een van de problemen zit hem volgens haar in het cultureel kapitaal – de kennis en vaardigheden die kinderen en volwassenen bezitten. Peters: 'Kennis die op de basisschool wordt aangeboden is grotendeels cultureel bepaald, in essentie is onderwijs cultuuroverdracht. Om precies te zijn: overdracht van de cultuur van de Nederlandstalige hogeropgeleiden in de samenleving. De meeste kinderen krijgen van huis uit een andere cultuur mee, die niet aansluit bij wat wij op school overdragen en die ze later ook nodig hebben in de Nederlandse samenleving. Ze missen het Nederlandse culturele kapitaal en dat zet hen op achterstand, waardoor ze minder kans hebben op een succesvolle schoolloopbaan. Maar dat betekent niet dat deze kinderen minder potentieel hebben.' Ze geeft een voorbeeld: 'In de Cito-doorstroomtoets van dit schooljaar kregen de kinderen een tekst over het zeilkamp, de escaperoom en kinderpostzegels. Allemaal onderwerpen waar onze kinderen vrijwel nooit mee in aanraking komen.'

‘Zelf ontwikkelen van materiaal is inherent aan het vak’

JIP EN JANNEKE

Daarnaast onderschatten de standaard lesmethodes volgens Peters de leerlingen. ‘Er staat veel te weinig tekst in die boeken, met kinderlijke jip-en-janneke-taal en plaatjes. Dan wordt bijvoorbeeld het spijsverteringsstelsel uitgelegd met treintjes die door een darmkanaal rijden.’ Verder worden er veel reproductieve vragen gesteld en worden kinderen weinig aangezet

tot zelf nadenken en interactie met elkaar. Peters vindt dat je hogere verwachtingen van leerlingen moet hebben en ze meer moet uitdagen. ‘Wij geloven er heilig in dat onze kinderen in potentie net zo veel in zich hebben als ieder ander kind. Ze vinden het veel leuker om eens in een encyclopedie te lezen hoe je spijsvertering werkt. En om zelf schema’s en eigen aantekeningen te maken.’ Haar collega Mareen Jansen, leerkracht van groep 6 en curriculumontwikkelaar, vult aan: ‘Als je een hoge schoolweging hebt, zoals het Mozaïek, dan zeggen methodes dat je moet intensiveren en vertragen. Dus langer doen over de stof en die duidelijker aanbieden. Maar wij zeggen: we gaan niet intensiveren en vertragen, maar intensiveren en versnellen. Meer en complexere stof aanbieden, dus.’

MAGER

Omdat de bestaande lesmethodes niet aansloten bij wat de leerlingen van het Mozaïek nodig hadden, besloot de school een paar jaar geleden zelf een curriculum te ontwikkelen. Daarvoor keek de school onder meer naar de kerndoelen en inhoudslijnen die zijn opgesteld door het landelijk expertisecentrum SLO. Jansen: ‘Die doelen vonden we eigenlijk te mager en veel te algemeen. Dan staat er bijvoorbeeld: ‘ontwikkelen van enige kennis over en inzicht in de Eerste Wereldoorlog’. En dat is het dan.’

Door te intensiveren en versnellen kon er nog meer van leerlingen worden verwacht, zegt Jansen: ‘Als je alle SLO-doelen zou nemen en je zou die helemaal specificeren, dan hadden we nog anderhalf jaar over in het curriculum.’ Daarom voegde het Mozaïek daar ook nog eens de kerndoelen van de eerste anderhalf jaar van het voortgezet onderwijs aan toe.

De school werkte al deze doelen concreet uit in zes thema’s, waarbij ervoor werd gekozen om de aarde centraal te stellen. Jansen: ‘De generatie die we nu opleiden, zal het welzijn van onze aarde centraal moeten stellen. En daarnaast, als je de wereld om je heen begrijpt, dan kun je meer en complexere teksten lezen, je redden op social media, een sollicitatiegesprek voeren, enzovoorts. Aan de hand van die kennis breiden we ook de andere vaardigheden uit, zoals taal, lezen en schrijven.’

SCRIPT

Het ontwikkelen van eigen lesmateriaal bleek al gauw veel research en tijd te vragen, met name om een goede doorgaande lijn neer te zetten waarbij kennis wordt gestapeld. En die tijd heb je als leraar nauwelijks, omdat je bijvoorbeeld ook je lessen moet voorbereiden en overleggen moet bijwonen, zegt Jansen. De NPO-middelen die tijdens de coronapandemie beschikbaar kwamen, boden uitkomst. Omdat de school vanwege de lerarentekorten geen leerkrachten kon vinden, werden deze middelen gebruikt om een onderwijskundig adviseur en tekstschrijvers in dienst te nemen.

De onderwijskundig adviseur overziet de schoolontwikkeling, stuurt aan en 'houdt de lijntjes strak': wat zegt de wetenschap? Wat moeten we wel en niet doen? Wat is er nodig en hoe kunnen we het aanpakken? De tekstschrijvers schrijven de scripts die de basis vormen voor elke les. Jansen: 'Een script is een anderhalf A4'tje met de inhoud van je les, geschreven als een verhaal met een hoofdpersoon: het spijsverteringsstelsel, het hart, de merel... Die hoofdpersoon staat centraal en heeft iets speciaals. Als leerkracht gebruik je dat script tijdens je instructie. Je leest het niet letterlijk voor, maar aan de hand daarvan vertel je het verhaal van bijvoorbeeld het hart. Je vertelt wat er zo speciaal aan is, wat het doet.' Door met deze scripts te werken, zorg je ervoor dat de inhoud altijd centraal komt te staan, zegt Jansen.

‘Er staat veel te weinig tekst in die boeken’

FINGERSPITZENGEFÜHL

Ook de leerkrachten van het Mozaïek werken mee aan de ontwikkeling van het eigen lesmateriaal. Wanneer een script af is, gaat een werkgroep van drie of vier leerkrachten aan de slag om op basis van dat script een handleiding te maken. Daarin komen didactische instrumenten te staan die je in

de les kunt inzetten, zoals vragen, oefeningen, opdrachten, teksten, afbeeldingen en schema's over de lesstof. Jansen: 'Daarbij zeggen we dan wel tegen leerkrachten: kijk wat past bij jouw groep. Welke vragen stel je? Moet je deze tekst pakken of is voor jouw groep een andere tekst passender? Je moet wel zelf blijven denken. Jij hebt als leerkracht dat fingerspitzengefühel: ik moet bij dit kind deze vraag stellen of bij deze groep dieper ingaan op de lesstof. Dat is je vak en daarmee moet je gaan spelen.' Peters: 'Dan wordt je vak ook leuk. Anders word je een soort slaaf van je lesmethode, verval je in routines en kijk je niet meer naar wat jouw groep nodig heeft.'

Het vraagt naast leiderschap ook lef'

Peters en Jansen zijn ervan overtuigd dat het ontwikkelen van eigen lesmateriaal iets is wat je met de hele school moet doen.

Peters: 'Doordat ik hier al langer werk, kun je bouwen en stapelen. Als je in groep 4 iets aanbiedt, dan moet je daar in latere groepen mee verder gaan om kennis op te stellen. Als je elke leraar zijn eigen leerstofinhoud laat bepalen dan is het heel erg afhankelijk van wat een leraar wel en niet kan neerzetten.'

Jansen: 'Daarnaast valt of staat onderwijsontwikkeling met leiderschap. Je moet een schoolleider hebben die collega's de ruimte en tijd biedt om lessen te maken. Anders ontstaan er op een gegeven moment eilandjes en ontbreekt de doorgaande lijn. Want de een is heel gedreven en de ander houdt zich vast aan de standaard lesmethode.

Als je met z'n allen ermee bezig bent, ga je samen aan de slag en ontwikkel je lessen – maar ontwikkel je ook jezelf als leerkracht.'

VRIJROOSTEREN

Peters: 'Iedereen werkt hier aan schoolontwikkeling. Daar is de woensdag een vaste dag voor en daar ben je gewoon bij. Het is een keuze die je als school maakt. Wij hebben hier ook groepen met 33 kinderen, terwijl dat op zich helemaal niet zou hoeven met de middelen die we ontvangen. Maar wij maken de keuze om ook mensen vrij te roosteren om leerkrachten en onderwijs te ontwikkelen. Collectief leren is belangrijk, dan durf je jezelf kwetsbaar op te stellen. Iedereen gaat hier ook bij elkaar in de klas kijken. En het is niet eens een vraag of dat wel of niet kan, het gebeurt gewoon. Hoe fijn om met jouw collega over het onderwijs te kunnen sparren!'

Het ontwikkelen van een eigen curriculum vraagt naast leiderschap ook om lef, zeggen Peters en Jansen. Jansen: 'Voor sommige mensen is het spannend, want je moet soms kennis gaan aanbieden die je zelf nog niet beheerst.' Peters: 'Natuurlijk

gaan er in het begin nog dingen mis. Maar als je geen fouten maakt, leer je niet. Het blijft af en toe wel spannend, want het is een hele onderneming en je wil dat het slaagt, want je gelooft in het concept. Maar af en toe denk ik ook: waar zijn we aan begonnen? Wat moet er allemaal nog? Dan moet je weer even landen en dan ga je gewoon weer verder.'

Jansen: 'En zodra het de praktijk aanraakt wordt het weer helemaal fantastisch. Dan zie je hoe enthousiast onze kinderen zijn. Daar word je heel blij van. Zo hebben we het laatst in groep 6 over de Tweede Wereldoorlog gehad. Als afsluitende activiteit brachten we een bezoek aan een museum. De begeleider daar werd emotioneel. Zij zei: 'Ik heb nog nooit gezien dat een groep kinderen zo veel weet.' Kinderen zijn daar zo trots op, en wij natuurlijk ook.'

Iedereen gaat hier bij elkaar in de klas kijken'

KANT-EN-KLAAR

Peters: 'Als je kan verantwoorden wat je doet en kan laten zien dat je over de dingen hebt nagedacht, dan heb je veel ruimte binnen de kaders. Dat is ook onze ervaring met de inspectie. Daar zijn ze altijd heel enthousiast over onze schoolontwikkeling. Houd op met overal grip op willen hebben. Zo prijzen die lesmethodes zichzelf natuurlijk ook aan: wij bieden alle kerndoelen aan, zodat je gedekt bent. Scholen denken dan: die methode schaffen we aan en voeren we uit, want dan doen we in ieder geval wat we moeten doen. Maar daar krijg je geen leuk vak van. Het benauwt en zorgt ervoor dat we zelf niet meer nadenken. En dat is juist wat wij kinderen willen meegeven: denk zelf na. Dat leer je niet met die kant-en-klare methodes. Door kinderen voorop te stellen, en de leerstofinhoud, maak je het als leerkracht voor jezelf ook boeiend. Daarvoor kies je uiteindelijk toch ook voor dit vak.' ◀

Gratis menstruatieproducten op Rotterdamse scholen

Rotterdam is de eerste stad in Nederland waar op bijna alle scholen gratis tampons en maandverband beschikbaar zijn. Hiermee wil de gemeente, in samenwerking met het Armoedefonds, menstruatiearmoede aanpakken. Deze vorm van armoede kan bij meisjes en jonge vrouwen tot stress en schaamte leiden en soms zelfs tot het skippen van school.

TEKST: SANNE VAN DER MOST BEELD: GEMEENTE ROTTERDAM

Bij een op de tien meisjes en jonge vrouwen tussen de 12 en 25 jaar is er thuis geen geld om menstruatieproducten te kopen. In Rotterdam missen ruim 2100 leerlingen in het basis- en middelbaar onderwijs daardoor weleens schooldagen. Op 215 basisscholen en 80 middelbare scholen wordt daar nu wat aan gedaan door het inrichten van menstruatieproductenuitgiftepunten (MUP's).

Penny van Laarhoven is medewerker Projecten & Fondsenwerving bij het Armoedefonds. 'Als je moet kiezen tussen avondeten en tampons, dan is dat schrijnend', zegt ze. 'Bij kinderen in groep 7 en 8 en middelbare scholieren ontstaat er dan een heleboel schaamte, die zelfs kan leiden tot het skippen van school op de dagen dat je ongesteld bent. Dat kan zorgen voor kansenongelijkheid in het onderwijs. Met de gratis menstruatieproducten op scholen hopen we daar wat aan te doen. Het is onderdeel van een landelijk project waarin we samenwerken met gemeenten en scholen. Er zijn in totaal meer dan tweeduizend MUP's, waarvan de meeste in Rotterdam. Daar hebben we het echt groots aangepakt.'

PAKKETJES

De openbare basisscholen Bloemhof en Pantarijn in Rotterdam-Zuid zijn twee van de scholen die meedoen aan dit project. 'Een superidee van de gemeente', vindt medewerker ouderbetrokkenheid Laila Youyou. 'Er zitten bij ons op school aardig wat leerlingen uit gezinnen die het niet zo breed hebben. Daarom is het zo fijn dat ze de pakketjes met menstruatieproducten hier gewoon kunnen pakken. Bij ons op school wordt er aardig gebruik van gemaakt. Vooral als leerlingen onverwachts ongesteld worden en niks bij zich hebben. In het lokaal van groep 8 op obs Pantarijn

Slechtere prestaties door armoedestress

Een op de drie kinderen in groep 5 van de basisschool kampt thuis met stress als gevolg van geldzorgen. Dat melden het Jeugdeducatiefonds en de ABN AMRO Foundation op basis van onderzoek dat zij hebben laten uitvoeren.

Uit het onderzoek blijkt ook dat kinderen die meer stress ervaren en minder mogelijkheden hebben om te ontspannen op school, minder goed presteren. 'Toegang tot cultuur en andere vormen van ontspanning hebben net als een stijging van het gezinsinkomen een positieve invloed op de leerprestaties', zo melden het Jeugdeducatiefonds en de ABN AMRO Foundation. Verder blijkt dat 38 procent van de kinderen opgroeit in gezinnen waar bezuinigd wordt op basisbehoefte en dat 28 procent van de gezinnen moeite heeft met het betalen van de vrijwillige ouderbijdrage.

Op zo'n 300 Rotterdamse scholen worden uitgiftepunten ingericht.

hebben we een plek ingericht waar de pakketjes liggen en voor obs Bloemhof heb ik een mandje gekocht, dat bij het lokaal van de bibliotheek ligt. Youyou spreekt soms ook moeders aan van wie ze weet dat ze de pakketjes ook thuis kunnen gebruiken. 'Dan geef ik er een paar mee. Niet alleen voor de dochter, maar ook voor de moeder.'

'Kiezen tussen avondeten of tampons is heftig'

INFORMATIEBOEKJE

'Menstruatiearmoede is niet alleen een armoedeprobleem', aldus Jort van Dalen, beleidsadviseur onderwijs bij de gemeente Rotterdam. 'Het gaat ook over welzijn, volksgezondheid, participatie en emancipatie. Als gemeente Rotterdam zien wij het belang van dit project en daarom finan-

cieren wij het Armoedefonds om het op de scholen uit te voeren. Want dat is een belangrijke plek waar armoede zich uit. De vraag is natuurlijk hoeveel een school zelf kan doen. Onderwijsprofessionals hebben het al zo druk met lesgeven en alles daaromheen. Juist daarom is dit project zo waardevol. We kunnen de school namelijk helemaal ontzorgen en er is geen ingewikkelde aanvraag of een lange zoektocht nodig. Er komt op school gewoon een plek met gratis producten, waar de leerlingen gebruik van kunnen maken. We realiseren ons dat een project alleen dán succesvol kan zijn.'

Naast de uitgiftepunten voor menstruatiesproducten heeft het Armoedefonds *Het menstruatie informatieboekje* ontwikkeld, een toegankelijk en voor leerlingen herkenbaar geschreven boekje dat geschikt is voor iedere doelgroep en elke achtergrond. 'Het boekje bevat een heleboel informatie over ongesteld zijn, wat er met je lichaam gebeurt en hoe je je kunt voelen', zegt Van Laarhoven. 'Maar ook over de verschillende producten die je kunt gebruiken en die te vinden zijn bij het MUP op school.'

LUIZENSHAMPOO

Op de scholen Pantarijn en Bloemhof zijn de gratis menstruatiesproducten in elk geval een groot succes. 'Er wordt veel gebruik van gemaakt', zegt Youyou. 'En ik merk dat de leerlingen er ook al best veel van weten. Tijdens de Week van de Lentekriebels, toen iemand in groep 7 en 8 voorlichting kwam geven, viel me op dat ze er makkelijk met elkaar over praten en elkaar tips en advies geven over wat je moet doen als je onverwachts ongesteld wordt. Van onderlinge schaamte is gelukkig totaal geen sprake. Een superinitiatief dus! En heel welkom ook. Zoiets zou de gemeente best vaker mogen doen, ook op andere gebieden. Bijvoorbeeld rond de bestrijding van luizen. Iedere keer na de vakantie hebben we hier op school weer luizen. Veel ouders kunnen er thuis niks tegen doen, omdat ze de luizenshampoo niet kunnen betalen. Ook dat is een probleem voor mensen die het niet breed hebben.' ◀

Extra subsidie

In 2023 maakte het kabinet bekend dat de Stichting Voedselvangnet voor een periode van vier jaar in totaal 5,8 miljoen euro subsidie krijgt. Deze subsidie is bedoeld voor de inkoop van voedingsmiddelen en andere zaken, zoals kleding en schoolspullen. Met het geld worden ook activiteiten en acties gefinancierd gericht op het bestrijden van armoede bij kinderen.

Daarnaast maakte het kabinet vorig jaar bekend 2 miljoen euro vrij te maken voor het tegengaan van menstruatiearmoede. Met dat geld kan het Armoedefonds het aantal uitgiftepunten van gratis menstruatiesproducten uitbreiden, bijvoorbeeld op scholen. Het Armoedefonds stelt dat bij een op de tien meisjes en vrouwen in Nederland thuis geen geld is voor maandverband of tampons.

Meer weten over de MUP's of *Het menstruatie informatieboekje* aanvragen? Kijk dan op de site van het Armoedefonds.

Welke koers gaat VOS/ABB varen?

Een goed koersplan maak je samen. Daarom hebben wij in het voorjaar een ledenpeiling gehouden en waren er deze maand verspreid over het land bijeenkomsten om bij onze leden input op te halen.

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT BEELD: ISTOCK

Het koersplan dat nu in de maak is, heeft betrekking op de periode 2025-2030. 'Met input van onze leden – schoolbesturen, samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs en gemeenten – willen we de richting uitzetten waar de vereniging de komende jaren naartoe gaat', zegt directeur Hans Teegelbeckers. 'Natuurlijk zal het niet een in beton gegoten vijfjarenplan worden, maar een richtlijn die VOS/ABB houvast biedt en die als dat nodig is kan worden bijgesteld. We weten nu immers niet wat er de komende jaren allemaal gaat gebeuren. Niemand kan in de toekomst kijken, maar we kunnen wel met input van onze leden een koers uitzetten.'

GOEDE RAPPORTCIJFERS

De informatie die de online ledenpeiling heeft opgeleverd, biedt niet alleen inzicht in wat de leden van VOS/ABB vinden, maar vooral ook in hun wensen. Op een enkele uitzondering na geven de leden die aan de peiling hebben meegedaan, een goed rapportcijfer aan het lidmaatschap van de vereniging: velen van hen geven een 8 of een 9 en er zat zelfs een 10 tussen. Teegelbeckers is daar heel blij mee. 'We kunnen hieruit opmaken dat onze vereniging goed werk doet. Dat verklaart ook waarom we de afgelopen jaren het aantal leden zien toenemen. Steeds meer schoolbesturen en samenwerkingsverbanden weten VOS/ABB te vinden. Dat geldt nog wat minder voor gemeenten, maar we werken er hard aan

om ook het gemeentelidmaatschap van VOS/ABB voor het voetlicht te brengen. Gemeenten hebben immers een belangrijke rol als externe toezichthouder op het openbaar onderwijs. Met onze kennis en ervaring kunnen we ook hen van dienst zijn, bijvoorbeeld door hun rol en die van de schoolbesturen goed op elkaar af te stemmen. Uiteraard met als doel om goed onderwijs voor alle kinderen te realiseren, want dat is waar het uiteindelijk allemaal om gaat!'

KENNIS EN ERVARING

Uit de ledenpeiling komt duidelijk naar voren dat de meerwaarde van het lidmaatschap van VOS/ABB zit in het delen van kennis en ervaring, onder meer op juridisch gebied (de Onderwijsjuristen), maar zeer zeker ook op het gebied van bijvoorbeeld financiën, governance en HRM. Wat dat laatste betreft, noemen vrijwel alle leden dat het van groot belang is dat VOS/ABB zich blijft inzetten om de personeelstekorten in het onderwijs tegen te gaan. De verschillende kennisnetwerken worden ook vaak genoemd als positief punt van het lidmaatschap.

Wat de leden bovendien waarderen bij VOS/ABB, zijn het persoonlijke contact en de korte lijnen. 'Dat is waar wij altijd ons uiterste best voor doen: dat we iedereen kennen en dat we de lijnen zo kort mogelijk houden. Onze leden weten dat het bij ons niet eerst over allerlei schijven gaat. Onze

Onderwijsjuristen staan erom bekend dat ze binnen een werkdag reageren. En als het meer tijd kost om een goed antwoord op een vraag te formuleren, melden wij dat direct. Het is mooi dat onze leden aangeven dat ze dat waarderen en dat we daarmee door moeten gaan.'

Leden waarderen het persoonlijk contact

NIEUWS EN INFORMATIE

De nieuws- en informatievoorziening wordt ook genoemd als meerwaarde van het lidmaatschap. VOS/ABB brengt vrijwel elke dag nieuws. De laatste ontwikkelingen op het gebied van het primair en voortgezet onderwijs worden op de voet gevolgd en de vereniging profileert zich via de eigen kanalen (website, LinkedIn, wekelijkse e-mailnieuwsbrieven en magazine *Naar School*) heel duidelijk als belangenbehartiger van het openbaar en algemeen toegankelijk onderwijs. Ook deelt VOS/ABB op het besloten leden-gedeelte van de website informatie over bijvoorbeeld juridische kwesties. 'Wij zien niet alleen in de ledenpeiling terug dat onze nieuws- en informatievoorziening wordt gewaardeerd, dat horen we ook vaak in de ledengesprekken die wij in het hele land voeren', aldus Teegelbeckers.

OPENBAAR ONDERWIJS EN BELANGENBEHARTIGING

Uit de peiling komt een wat diffuus beeld naar voren wat betreft de identiteit van het openbaar onderwijs. Een deel van de leden geeft aan dat dit punt voor hen heel belangrijk is, maar een ander deel laat weten dat dit geen prioriteit verdient. De politieke lobby op het gebied van artikel 23 van de Grondwet over de vrijheid van onderwijs bijvoorbeeld wordt 'zeer belangrijk' geacht, maar er is ook een deel van de leden dat aangeeft dat dit niet of slechts enigszins

Algemene ledenvergadering en afscheid Hans Teegelbeckers

De resultaten van de ledenpeiling en de input die de leden van VOS/ABB tijdens de gesprekken in het land hebben gegeven, worden de komende tijd verwerkt tot het Koersplan 2025-2030. Het plan zal ter accordering worden voorgelegd aan de algemene ledenvergadering, die wordt gehouden op 26 november in theater Het Klooster in Woerden.

Na de algemene ledenvergadering volgt op dezelfde locatie een minisymposium over een nog nader te bepalen onderwerp. Het minisymposium zal mede in het teken staan van het afscheid van Hans Teegelbeckers als directeur van VOS/ABB. Hij gaat met pensioen. Het is de bedoeling om op de ALV in Woerden de nieuwe directeur van de vereniging voor te stellen.

Op het moment van het schrijven van dit artikel was de selectieprocedure begonnen.

Er waren maar heel weinig reacties, dus het is nog maar de vraag of we binnenkort de naam van de nieuwe directeur kunnen noemen. Maar het kan ook maar zo zijn dat op het moment van publicatie van dit nummer de naam al wél bekend is.

van belang is. Datzelfde geldt voor de identiteit van het openbaar onderwijs, die VOS/ABB vaak benoemt aan de hand van de kernwaarden gelijkwaardigheid, vrijheid en ontmoeting. Teegelbeckers: 'Het is daarom goed dat we deze maand in het land gesprekken met onze leden hebben gevoerd om een helderder beeld te krijgen van wat onze leden van ons verwachten.' ◀

Pas op voor acquisitiefraude!

Een op de tien bedrijven heeft weleens te maken met acquisitiefraude. Ook scholen moeten hierop bedacht zijn, blijkt uit meldingen die bij VOS/ABB binnenkomen. Het kan ook gaan om aanbiedingen die strikt genomen niet frauduleus zijn, maar waarop u beter niet kunt ingaan.

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT BEELD: ISTOCK

Dat een op de tien bedrijven te maken heeft met acquisitiefraude, blijkt uit onderzoek door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Bij acquisitiefraude gaat het bijvoorbeeld om marketingbureaus die telefonisch of via e-mail aanbieden om een advertentie te plaatsen op websites. Dat zijn advertenties of vermeldingen waarvoor u wel betaalt (vaak fors), maar die niet of nauwelijks vindbaar zijn. Fraudeurs zorgen ervoor dat u ongemerkt akkoord gaat met een contract. Bijvoorbeeld als u uw handtekening zet onder een overzicht om adresgegevens te controleren of door mondelinge toezeggingen. Vaak staat in de kleine lettertjes dat het bedrag dat is afgesproken niet een bedrag per jaar, maar per maand of – nog erger – per week is. Daardoor kan de schade behoorlijk oplopen.

GEEN DIENST VERRICHT

Het overkwam een schoolbestuur dat bij VOS/ABB is aangesloten en de hulp van onze Onderwijsjuristen inschakel-

foto: bjschrift

Agressieve verkoopmethoden

Acquisitiefraudeurs gebruiken vaak agressieve verkoopmethoden.

- De aanbieder doet alsof u al een zakelijke relatie met elkaar hebt. U hoeft 'alleen even de bedrijfsgegevens te controleren' en deze te bevestigen. Als u hierop ingaat, zit u vast aan een overeenkomst.
- De oplichter vraagt of u tegen betaling interesse hebt in verlenging van een gratis vermelding. 'Wilt u niet verlengen? Onderteken dan snel de e-mail.' Met uw handtekening bent u akkoord gegaan met een overeenkomst die u geld kost.
- U wordt telefonisch benaderd met de vraag of u een goed doel wilt sponsoren. Als u dit vervolgens mondeling toezegt, zit u vast aan een kostbaar abonnement.

De Wet oneerlijke handelspraktijken verbiedt agressieve en misleidende verkoopacties. Zonder toestemming vooraf mogen bedrijven andere bedrijven niet bellen voor een aanbieding.

Vijf tips om fraude te voorkomen

Met deze vijf tips van de Kamer van Koophandel voorkomt u dat u slachtoffer wordt van acquisitiefraude.

1. Nooit zomaar akkoord gaan

Ga tijdens een eerste verkoopgesprek nooit akkoord met een aanbieding of opzegging. Sla een telefonische aanbieding altijd af. Doe geen mondelinge toezeggingen en laat het aanbod op papier zetten. Zo kunt u vervolgens rustig bedenken of u akkoord gaat.

2. Let op waarvoor u tekent

Onderteken en retourneer nooit zomaar een e-mail of brief. Let ook op wanneer u in een e-mail uw gegevens moet bevestigen. Er kan in de kleine lettertjes staan dat u een contract aangaat.

3. Teken niet zonder schriftelijke bevestiging

Teken nooit voor een advertentieplaatsing als de verkoper u geen schriftelijke bevestiging wil geven van oplage, verspreidingsgebied en controleerbare doelgroep. Kijk ook of het marketingbureau algemene voorwaarden hanteert met daarin bedenken-, retour- of ontbindende voorwaarden.

4. Controleer de verkopende partij

Controleer of het bedrijf dat een aanbod doet echt bestaat. Zoek de aanbieder op in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel. Kijk ook op internet wat de reputatie is van het bedrijf.

5. Wees alert op nepfacturen

Wees alert op een nepfactuur. Ga in uw administratie na of u eerder contact hebt gehad met de afzender van de factuur. Bekijk een factuur altijd goed, ook de kleine lettertjes.

Bent u toch ingegaan op een valse aanbieding en ontvangt u daarvan een factuur? Betaal die niet en laat de aanbieder schriftelijk weten waarom u niet betaalt. U kunt de opname van het telefoongesprek opvragen bij de aanbieder om na te gaan hoe het gesprek verliep. De aanbieder moet bewijzen dat er sprake is van een overeenkomst.

de. Een mediabedrijfje had de organisatie benaderd voor een vermelding op een website, zogenaamd om de vindbaarheid van de onderwijsorganisatie te verbeteren. De organisatie ging akkoord met de aanbieding, maar wilde later van de overeenkomst af, omdat die in feite waardeloos was. Het mediabedrijfje ging daar niet in mee. Uiteindelijk moest de rechter eraan te pas komen. Die was het met het bedrijfje eens dat er een geldige overeenkomst tot stand was gekomen en dat er geen sprake was van misleiding of dwaling. Toch zag de rechter aanleiding de looptijd van de overeenkomst te beperken, omdat het bedrijfje feitelijk geen enkele dienst verrichtte en niet met een redelijke oplossing kwam. De beperking van de looptijd van de overeenkomst scheelde de organisatie vele duizenden euro's.

'Maak vooraf heldere afspraken'

PRIJS NIET GENOEMD

Een andere kwestie die onlangs weer actueel was, betreft aanbiedingen van twee stichtingen die zeggen publiek-private samenwerking tot stand te willen brengen. VOS/ABB heeft sterke aanwijzingen dat achter beide organisaties dezelfde pers(ou) on(en) zit(ten). Het is in elk geval zo dat ze één secretariaat hebben.

Deze stichtingen nodigen onder andere schoolbesturen en gemeenten uit voor digitale bijeenkomsten, zonder vooraf duidelijk te maken welke kosten daaraan verbonden zijn. Als er niet wordt betaald, volgen onaangename mails en/of telefoontjes, zo blijkt uit contact met leden van VOS/ABB die dit is overkomen. Het advies van de Onderwijsjuristen is om altijd vooraf heldere afspraken te maken over de hoogte van de kosten, dan wel om een bevestiging te vragen dat iets gratis is. Zo kan daarover achteraf geen verwarring ontstaan. Als die helderheid ontbreekt, ga dan niet in op welk aanbod dan ook. ◀

Hulp nodig?

Neem contact op met de Onderwijsjuristen van VOS/ABB: 0348 405 250 op werkdagen van 08.30 tot 12.30 uur, onderwijsjuristen@vosabb.nl.

De rechterlijke uitspraak in de zaak rond het schoolbestuur dat was ingegaan op een waardeloze aanbieding van een mediabedrijfje en daar vanaf wilde, is terug te vinden op de website van de Rechtspraak.

Rechts kabinet houdt vast aan artikel 23

In de nieuwe kabinetsperiode verandert niets aan grondwetsartikel 23 over de vrijheid van onderwijs. Dat blijkt uit het hoofdlijnenakkoord van PVV, BBB, VVD en NSC. Wel zouden er stappen moeten worden gezet om 'onwenselijke en excessieve elementen als antidemocratisch en antirechtstatelijk onderwijs verder in te perken'.

TEKST: MARTIN VAN DEN BOGAERDT BEELD: PIXABAY

In de verkiezingsprogramma's van PVV, BBB en NSC stond al dat artikel 23 moet blijven zoals het is. De PVV merkte daarbij wel op dat de vrijheid van onderwijs niet van toepassing zou mogen zijn op islamitische scholen. Die zouden wat PVV-leider Geert Wilders betreft moeten verdwijnen, maar tijdens de formatiegesprekken besloot hij dit met zijn andere anti-islamitische standpunten in zijn spreekwoordelijke ijskast te zetten.

Van de nieuwe coalitiepartners wilde alleen de VVD een aanpassing van artikel 23. Dat brachten de liberalen onder leiding van Dilan Yeşilgöz onder het kopje 'Iedereen is welkom op school'. De VVD wilde het grondwetsartikel zodanig wijzigen dat de vrijheid van onderwijs niet meer het gelijkheidsbeginsel (artikel 1 van de Grondwet) zou kunnen ondermijnen. Het was ook de wens van de liberalen om algemene acceptatieplicht in te voeren, zodat voortaan ook op bijzondere scholen alle leerlingen welkom zouden zijn. Daarnaast pleitte de

VVD voor algemene benoembaarheid, wat inhoudt dat personeel niet meer kan worden geweigerd op grond van hun identiteit. Nu kunnen onder andere christelijke en islamitische scholen nog wel personeelsleden weigeren, bijvoorbeeld als zij een niet-heteroseksuele relatie hebben. Deze mogelijkheid blijft bestaan nu met PVV, BBB en NSC is afgesproken dat artikel 23 ongewijzigd blijft.

BURGERSCHAP

In het akkoord van de vier rechtse partijen staat ook dat de burgerschapsopdracht wordt aangescherpt 'om radicalisering te voorkomen' en dat schoolbestuurders sneller kunnen worden ontslagen als zij de burgerschapsopdracht niet uitvoeren. Er mag volgens de coalitiepartners geen ruimte zijn 'voor het overdragen van antidemocratische en antirechtstatelijke opvattingen door leraren of in lesmateriaal'. Het toezicht op informeel onderwijs, zoals dat bijvoorbeeld wordt gegeven op scholen die aan moskeeën zijn gelieerd, 'wordt wettelijk geregeld zodat signalen van haat en geweld gevolgen krijgen'.

FINANCIËN EN PERSONEEL

Het hoofdlijnenakkoord gaat ook in op de financiering van het onderwijs. De 'wildgroei aan subsidies' moet worden omgezet in 'solide structurele financiering'. Daarbij komt

'een norm voor de hoeveelheid onderwijsgeld voor het primaire proces'. Er moet een maximum voor overhead komen en schoolleiders en leraren krijgen 'zeggenschap' over de besteding van het geld. Hoe die zeggenschap eruit moet komen te zien, is nog niet duidelijk.

De nieuwe coalitie wil het personeelstekort in het onderwijs bestrijden door meer in te zetten op zij-instromers, op leraren die fulltime werken en op mannen die voor de klas willen. Dat laatste willen PVV, BBB, VVD en NSC bevorderen door de pabo te splitsen in twee opleidingen om les te geven aan respectievelijk het jongere en het oudere kind. Het idee is dat mannen minder interesse hebben in onderwijs aan het jongere kind en eerder naar de pabo gaan als zij dat niet hoeven te doen.

CURRICULUM EN KERNDOELEN

Verder staat in het hoofdlijnenakkoord dat de huidige curriculumherziening wordt doorgezet. De kerndoelen worden herzien, het aantal kerndoelen wordt fors verminderd en er wordt focus aangebracht. De basisvaardigheden – lezen, schrijven en rekenen – krijgen 'absolute prioriteit'. Doelen over relationele en seksuele voorlichting zijn 'neutraal' en 'beter toegesneden op de leeftijd van leerlingen, in het bijzonder in het basisonderwijs'. Onderwijsmethodes moeten 'bewezen effectief en politiek neutraal' zijn.

Over passend en speciaal onderwijs staat in het akkoord slechts dat de nieuwe coalitiepartners daar 'aandacht' voor hebben. Over voorschoolse opvang en voorschoolse educatie wordt alleen maar opgemerkt dat die 'belangrijk' kunnen zijn. Verder staat erin dat scholen 'binnen een redelijke afstand' bereikbaar moeten zijn. ◀

Bezuinigingen: bijna half miljard minder

Het rechtse kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB gaat voor bijna een half miljard euro bezuinigen op het primair en voortgezet onderwijs. Dat blijkt uit de budgettaire bijlage bij het hoofdlijnenakkoord.

Door te stoppen met de subsidie voor brede brugklassen en het beperken van het programma School en omgeving tot 5 procent van de scholen (op basis van de CBS-achterstandsscore) bezuinigt het komende kabinet volgend jaar € 55 miljoen en daarna € 210 miljoen per jaar.

Met het afschaffen van de maatschappelijke diensttijd wordt volgend jaar € 105 miljoen bespaard, het jaar daarna € 155 miljoen en van 2027 tot en met 2029 jaarlijks € 200 miljoen. Bovendien beëindigt het rechtse kabinet in 2026 de functiemix Randstad. Dat betekent een bezuiniging van € 75 miljoen per jaar.

Bij elkaar opgeteld moeten het primair en voortgezet onderwijs het op jaarbasis met in totaal € 485 miljoen minder doen.

Compensatie transitievergoeding

Daarnaast krijgen schoolbesturen te maken met de maatregel dat de compensatie van de transitievergoeding wordt beperkt tot 'kleine werkgevers'. Met die maatregel moet in 2026 aanvankelijk € 58 miljoen worden bespaard, wat oploopt tot € 380 miljoen in 2029. Het is niet te bepalen in hoeverre onderwijsorganisaties hierdoor worden geraakt.

Lijn doorgezet

Emeritus hoogleraar Onderwijsrecht Paul Zoontjens zegt dat de rechtse coalitie van PVV, VVD, NSC en BBB slechts de lijn uit de vorige kabinetsperiode doorzet.

In het hoofdlijnenakkoord staat onder meer dat er strenger moet worden opgetreden tegen scholen die 'haat' verspreiden of antidemocratische en antirechtsstatelijke opvattingen overdragen. In *Trouw* benadrukt Zoontjens echter dat het in het reguliere onderwijs nauwelijks voorkomt dat

scholen bewust opvattingen onderwijzen die als antidemocratisch of antirechtsstatelijk gelden. De Inspectie van het Onderwijs bevestigt dit, meldt de krant.

Bestuurders ontslaan

De nieuwe coalitie wil ook dat schoolbestuurders 'sneller ontslagen' kunnen worden als zij zich niet aan de burgerschapsopdracht houden. Zoontjens vermoedt dat de vier partijen denken dat het met een aanscherping van de burgerschapswet makkelijker wordt om bestuurders te ontslaan, maar het tegenovergestelde zal volgens hem

het geval zijn. Hoe scherper de wet, des te concreter moet het bewijs zijn dat een minister aan de rechter moet laten zien, stelt hij.

Volgens de Tilburgse emeritus hoogleraar is er met het hoofdlijnenakkoord wat betreft het onderwijs weinig nieuws onder de zon. 'De nieuwe coalitie zet de lijn van het demissionaire kabinet door', aldus Zoontjens.

Op het moment dat dit artikel is geschreven, was de samenstelling van het nieuwe kabinet nog niet bekend.

De waarde van muziek in de klas

We weten inmiddels veel over de positieve effecten van muziek. Kinderen gaan er beter van leren en ze worden er blij van. Maar muziek is ook een geweldig middel om te werken aan inclusie en onderling respect. Want als je samen muziek maakt, hoort iedereen erbij.

TEKST: KARIN VAN BREUGEL BEELD: ISTOCK E.A.

Heleen Gombert

Heleen Gombert is psycholoog, onderwijsontwikkelaar en muziekdocent. Over die combinatie zegt zij: 'Als psycholoog ben ik altijd gefascineerd geweest door leren. Hoe werkt dat nou in de hersenen? Muziek is al van jongs af aan een grote liefde van mij geweest. Toen er steeds meer bekend werd over de impact van muziek op leren, ben ik me daar steeds verder in gaan verdiepen.'

GROEPSDYNAMIEK

Gombert legt uit waarom zij haar pijlen vooral op het onderwijs richt: 'Een groot deel van het onderwijs richt zich op de linkerhersenhalft, die bijvoorbeeld belangrijk is voor taal, spraak, analyse en details. Voor de rechterhersenhalft, belangrijk voor het waarnemen van emoties en creatief denken, is in het onderwijs doorgaans veel minder aandacht. Terwijl we het vermogen om creatief te denken juist in deze tijd zo hard nodig hebben. Om de uitdagingen en problemen van nu op te lossen, moet je creatief zijn en out of the

box kunnen denken. Bezig zijn met muziek stimuleert de rechterhersenhalft en de samenwerking tussen beide hersenhalften. Het draagt bij aan nieuwe verbindingen en structuren in het brein.'

Een ander punt, dat voor Gombert zeker zo belangrijk is: muziek is een manier om jezelf uit te drukken. 'Je kunt letterlijk je eigen stem of je eigen geluid laten horen. En andere kinderen luisteren daarnaar. Door muziek te maken, word je dus letterlijk gezien en gehoord. Ik maak het regelmatig mee dat kinderen die in het onderwijs niet zo uit de verf komen opeens een groot muzikaal talent blijken te hebben, bijvoorbeeld voor rappen, zingen of teksten maken. Dan zie je iedereen denken: wow! Daardoor kan er een heel andere groepsdynamiek ontstaan, dat is heel positief.'

'Je wordt letterlijk gezien en gehoord'

SCHROOM

Muziekuitingen hoeven niet altijd mooi te zijn, benadrukt Gombert. 'Laat kinderen vooral experimenteren en op hun eigen manier meedoen. Er bestaat geen goed of fout, geen mooi of lelijk. Vroeger werd er tegen kinderen die tijdens het zingen een

Méer Muziek in de Klas

De stichting Méer Muziek in de Klas zet zich alweer zo'n tien jaar in voor kansengelijkheid in het onderwijs. De stichting helpt onder meer bij het realiseren van een verrijkte schooldag. Daarin gaat het trouwens niet alleen om muziek, maar ook om andere kunst disciplines zoals dans en theater. De verrijkte schooldag is inmiddels een feit op duizend PO- en VO-scholen met een leerlingenpopulatie met een kansenachterstand. De stichting investeert ook in deskundigheidsbevordering, bijvoorbeeld in de vorm van kennisdelingsplatforms, workshops en podcasts.

Aan de stichting zijn ambassadeurs verbonden, die muziek en kunst een warm hart toedragen. Denk aan Ilse DeLange, Wouter Hamel, Jeangu Macrooy, Rinda den Besten en Joop van den Ende. Koningin Máxima is erevoorzitter van het platform van ambassadeurs.

Zie ook: www.meermuziekindeklas.nl

beetje 'bromden' nogal eens gezegd: 'Hou jij je mond maar.' Dat is echt schandelijk. Zo'n kind denkt zijn leven lang dat hij niet kan zingen. Dat is echt onzin, iedereen kan zingen. Laten we stoppen met het voeden van die schroom!

Gombert is regelmatig op scholen te vinden, waar ze bijvoorbeeld een dag of een dagdeel met leerlingen muzikaal aan

het werk gaat. 'Voor mij is het belangrijkste dat ze op zo'n dag plezier hebben en echt samen bezig zijn. En dat ze dingen hebben gedaan die ze anders niet zouden doen. Ik zie het ook wel als mijn missie om muziek toegankelijk te maken. Veel kinderen zijn niet gewend om bijvoorbeeld te luisteren naar klassieke muziek of jazz. Ik vind het heel ontroerend als kinderen opeens misstijl luisteren naar een sonate van Bach die ik op mijn dwarsfluit speel, terwijl het een moment eerder misschien een chaos was in de klas.'

BELEVINGSWERELD

Als het aan Gombert ligt, zou muziek meer geïntegreerd moeten worden in het onderwijs. 'Het is natuurlijk fijn als er een vakdocent is, maar het is heel jammer als het muziekonderwijs beperkt blijft tot een half uurtje per week. Ik zou het toejuichen als groepsleerkrachten hier een drijvende kracht in zijn. Mijn tip aan leerkrachten: begin met wat jouzelf ligt en wat je leuk vindt. Als je nog niet helemaal vertrouwd bent met muziek, is het soms makkelijker om een andere ingang te kiezen. Laat kinderen bijvoorbeeld een verhaal tekenen bij muziek die je zelf uitkiest. Zeker wat jongere kinderen vinden dat heel leuk. In de bovenbouw kun je prachtig gebruikmaken van de creativiteit van de leerlingen. Laat ze maar eens een rap maken over dingen die er aan de hand zijn in hun eigen leven of in de wereld. Als je aansluit bij de leeftijd en de belevingswereld van kinderen, ga je gegarandeerd ontdekken dat muziek in alle groepen voor heel veel plezier en impact kan zorgen!' ◀

Het belang van muziekonderwijs

De afgelopen jaren is er veel onderzoek gedaan naar het belang van muziek op school. Wetenschapsjournalist Mark Mieras, gespecialiseerd in hersenontwikkeling, zette de belangrijkste inzichten op een rijtje.

Muziek is ongelooflijk belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen. Al zingend en musicerend gaan kinderen beter leren. Kinderen uit achterstandsgezinnen en kinderen met taal- en leesproblemen hebben zelfs nog eens extra baat bij muziek.

Uit het overzicht van Mieras wordt duidelijk dat muziek op school veel oplevert. Bijvoorbeeld:

- ▶ Muziek maakt blij, ontspannen en gezonder. Ook draagt

muziek bij aan sociale verbondenheid.

- ▶ Muziek helpt om samen te leren.
- ▶ Door muziek ontwikkelen leerlingen hun empathie en sociale vermogens.
- ▶ Muziek heeft een positieve invloed op de executieve functies van de hersenen, die belangrijk zijn voor zelfsturing. Muziek oefent je werkgeheugen, aandacht, flexibiliteit en innerlijke rem.
- ▶ Muziek neemt stress weg en stimuleert het geheugen.

Meer weten?

U vindt de studie *Wat onderzoeken ons leert over muziek op school* op www.meermuziekindeklas.nl.

Ruimtelijk en licht

Met een open trappenhuis, veel werkplekken en zelfs een eigen collegezaal heeft het splinternieuwe gebouw van Academie Tien in de Utrechtse wijk Leidsche Rijn veel weg van een universiteit. Het bijzondere gebouw past goed bij het bijzondere concept: een openbare school voor vmbo-tl, havo en vwo én voor groep 7 en 8.

TEKST EN BEELD: SANNE VAN DER MOST

Als je het gebouw van Academie Tien binnenkomt, zie je het meteen: dit schoolgebouw is anders dan anders. De brede trappen met zitjes, het lichte houtwerk en de vele ramen zorgen voor een ruimtelijk en licht geheel. Bovenaan de trap is een tussenpleintje met in het midden een grote boom, die naar het licht van het glazen dak toe groeit. Daaromheen bevinden zich verschillende hele en halve verdiepingen die weer met elkaar verbonden zijn door trappen en balkonetjes. Er zijn grote en kleinere plekken om te werken, te chillen of gewoon te zitten en te kijken naar wat er allemaal om je heen gebeurt.

WERELDJE

'Onderwijskundige Nick van Haarst, die eindverantwoordelijk is voor het organisatiehuis, is intensief betrokken geweest bij de nieuwbouw van de school. Van Haarst: 'Samen met de rector, de collega's, architectenbureau de Architecten Cie en architect Erik Wiersema hebben we alles ontworpen en bedacht. Op zo'n manier dat het perfect aansluit bij ons onderwijsconcept. Dat is wat je ziet als je hier rondloopt. Het gebouw is groot en we hebben veel leerlingen. Toch ervaren zij het niet als massaal. Binnen dat grote gebouw heeft iedere unit zijn eigen wereldje.'

En dat zie je goed terug in het ontwerp. 'Onze school is opgebouwd uit units met ieder zeven lokalen en een leerplein in het midden', gaat Van Haarst verder. 'Daar kunnen de leerlingen aan de slag. De units, die wij 'minigemeenschappen' noemen, bieden ruimte aan zo'n 175 leerlingen. In de onderbouwunits zitten leerlingen van groep 7 en 8 – de 'juniores' – tot en met 3 havo en 3 vwo. De bovenbouwunits zijn van 3 mavo tot en met 6 vwo. De onderbouw bestaat uit heterogene klassen, alle niveaus door elkaar dus. Doordat we op verschillende niveaus toetsen, werkt dat heel goed. Overigens krijgen leerlingen bij ons in de onderbouw nog geen cijfers. Wij geloven in het uitstellen van een oordeel en we willen leerlingen niet te snel in een hokje plaatsen.'

AIRHOCKEY

Vanuit de minimaatschappij-gedachte en om het kleinschalige karakter te benadrukken heeft Academie Tien bewust niet voor een grote aula gekozen. 'Zo'n ruimte is toch vaak heel leeg en open', zegt Van Haarst. 'In plaats daarvan hebben wij de centrale hal. Van daaruit zijn alle units zichtbaar. Heel open en transparant dus, maar tegelijkertijd persoonlijk en 'intiem' door de verschillende lagen en plekken. Op die manier kunnen leerlingen in verschillende settings aan de slag en elkaar ontmoeten, wat normaal in een aula gebeurt.'

Bijzonder is ook de ruimte beneden, met een voetbaltafel en een airhockeytafel. 'Als tegenwicht voor het harde leren', zegt Van Haarst. 'Leerlingen die daar in hun pauze behoefte aan hebben, kunnen zich hier lekker uitleven en ravotten. Door de ruimte door te trekken naar het grote open schoolplein buiten, ontstaat er één geheel.'

En dan is er de collegezaal. Van Haarst: 'We hebben ervoor gekozen om die zaal te ontwerpen, omdat we ook een opleidingsschool zijn voor studenten die hier les krijgen. Voor onze eigen leerlingen maken we er ook soms gebruik van. Zo kunnen zij nu al ervaren hoe het zal zijn als ze straks verder studeren.'

Het is een idee dat goed past bij de visie van Academie Tien: een openbare, brede middelbare school met leeromgevingen die een afspiegeling zijn van de echte wereld. Waar de leerlingen, geheel volgens het motto van de school, kunnen leren met lef. ◀

1

Geen aula, maar een centrale hal

29

WAAP SCHOOL NR 43

2

3

4

5

1. Het grote schoolplein vormt één geheel met de ruimte binnen. | 2. Leerlingen ontmoeten elkaar in de centrale hal. | 3. De hal bestaat uit verschillende lagen en plekken. | 4. Op Academie Tien werken leerlingen in 'minigemeenschappen'. | 5. Nick van Haarst in de collegezaal.

Leden-service

Bijeenkomsten kennisnetwerken HRM

Na de zomervakantie is er weer een reeks bijeenkomsten van onze kennisnetwerken HRM. We gaan het dan hebben over strategisch personeelsbeleid.

Primair onderwijs:

- ▶ Noord-Nederland, 19 september bij Wolderwijs in Zuidwolde
- ▶ Zuid-Nederland, 26 september bij Markant-LeerSaam in Breda
- ▶ Online, 1 oktober

Voortgezet onderwijs:

- ▶ Landelijk, 17 september bij VOS/ABB in Woerden

Primair en voortgezet onderwijs:

- ▶ Online, 3 oktober

Voor de bijeenkomsten op locatie geldt dat deze beginnen om 10.30 uur, met ruimte voor inloop vanaf 10.00 uur. Er wordt gezorgd voor een lunch en we ronden af rond 14.00 uur.

De online bijeenkomsten beginnen om 10.00 uur en duren tot circa 12.30 uur.

Om in te schrijven stuurt u een e-mail naar welkom@vosabb.nl. Vermeld daarin de bijeenkomst waaraan u wilt deelnemen, uw naam, de organisatie waarvoor u werkt en het telefoonnummer waarop wij u kunnen bereiken. U kunt in uw e-mail ook eventuele dieetwensen vermelden.

- ▶ **Informatie: Ivo Israel en Addy Nieuwhuis, hrm@vosabb.nl**

Certificaat van deelname

Wij verstrekken een certificaat van deelname als u bijvoorbeeld een training of cursus hebt gevolgd. Het certificaat kan als bewijs van deelname worden toegevoegd aan uw personeelsdossier. U kunt het ook gebruiken als verantwoording voor de besteding van een opleidingsbudget.

Als u dit schooljaar deelneemt of hebt deelgenomen aan bijvoorbeeld een training of cursus van VOS/ABB, kunt u via de mail (welkom@vosabb.nl) of training- of cursusleider vragen om een deelnamecertificaat. Met ingang van het komende schooljaar 2024-2025 zullen deelnamecertificaten standaard aan elke deelnemer worden verstrekt.

Kennismakingstrainingen FUWA

Onze HRM-adviseurs Ivo Israel en Addy Nieuwhuis verzorgen de kennismakingstraining FUWA. Deze training bieden we aan in Woerden, maar het is ook mogelijk om de training verspreid over drie dagen, in september en oktober, online te volgen. Deelname kost slechts € 60 per persoon (btw-vrij).

Het doel van deze kennismakingstraining (exclusief voor leden van VOS/ABB) is om vertrouwd te raken met het beschrijven van functies en om kennis te maken met de achtergronden van de weging met functiewaardering (FUWA) en de belangrijkste punten die zich daarbij kunnen voordoen. Deze training is vooral interessant voor HRM-medewerkers en -adviseurs, schoolleiders, teamleiders en hoofden bedrijfsvoering.

De trainingen op locatie bij VOS/ABB in Woerden zijn op maandag 4 november en woensdag 4 december van 10.30 uur tot 16.00 uur (inloop 10.00 uur). De online training wordt gegeven in drie sessies van elk 1,5 uur op de woensdagen 4 september, 18 september en 2 oktober, telkens van 10.00 tot 11.30 uur.

Aanmelden voor de training kan via welkom@vosabb.nl. Vermeld in uw mail duidelijk uw naam, de organisatie waarvoor u werkt, uw telefoonnummer en de training van uw keuze.

- ▶ **Vragen over de kennismakingstraining FUWA? Neem contact op met Ivo Israel en Addy Nieuwhuis via hrm@vosabb.nl.**

Addy Nieuwhuis en Ivo Israel

Personeelsadvertenties

Als uw organisatie lid is van VOS/ABB, kunt u efficiënt personeel werven via onze eigen website en wekelijkse e-mailnieuwsbrieven. U kunt ook forse korting krijgen als u een personeelsadvertentie plaatst in de krant of in een weekblad.

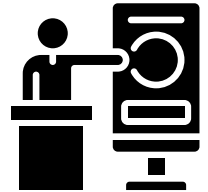
Het aanbod om tegen zeer aantrekkelijke tarieven te adverteren is ontwikkeld in samenwerking met mediabureau Godding & co. Dankzij deze samenwerking kunt u uw personeelsadvertenties honderden tot duizenden euro's goedkoper én gemakkelijker plaatsen in landelijke en/of regionale bladen.

- ▶ Er is nog veel meer mogelijk! Wilt u weten welk voordeel u kunt behalen? Neem contact op met Godding & co voor een voorstel op maat: 06 24 99 50 25, advertenties@godding.nu.

ALV en minisymposium afscheid Hans Teegelbeckers

Op dinsdag 26 november is onze algemene ledenvergadering. Daarnaast koppelen we een minisymposium rondom het afscheid van directeur Hans Teegelbeckers.

Teegelbeckers volgde eind 2016 Ritske van der Veen op als directeur van VOS/ABB. Hij stopt per 1 januari 2025 omdat hij met pensioen gaat. De ALV met daaraan gekoppeld het minisymposium rondom het afscheid van Hans Teegelbeckers is op dinsdag 26 november vanaf 14.30 uur in Het Klooster in Woerden. Meer informatie volgt, dus houd onze website www.vosabb.nl en onze e-mailnieuwsbrieven in de gaten!

- ▶ Nog geen abonnement op de VOS/ABB-nieuwsbrieven? U kunt zich aanmelden via onze website.

Mediation

Waarom een juridische procedure beginnen als een conflict sneller, goedkoper en beter kan worden opgelost met mediation?

Mr. Janine Eshuis van VOS/ABB is geregistreerd mediator. Zij kan voor leden van de vereniging een mediationtraject begeleiden, bijvoorbeeld als sprake is van een verstoorde arbeidsrelatie, misverstanden binnen een college van bestuur of raad van toezicht of als er problemen zijn tussen een ouder en een leerkracht. Dit aanbod van VOS/ABB past bij het uitgangspunt dat het altijd het beste is om problemen op te lossen vanuit het harmoniemodel.

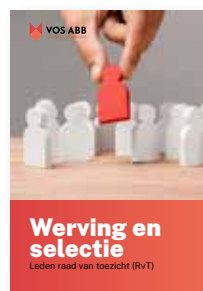
- ▶ Informatie: Janine Eshuis: 06 30 04 11 75, jeshuis@vosabb.nl of de Onderwijsjuristen van VOS/ABB: 0348 405 250 (van 08.30 tot 12.30 uur), onderwijsjuristen@vosabb.nl.

Janine Eshuis

Werving en selectie raad van toezicht

Voor een raad van toezicht zijn opvolgingsvraagstukken en werving en selectie van nieuwe leden een bijzondere uitdaging. VOS/ABB kan u hierbij ondersteunen.

In de code Goed Onderwijsbestuur staat dat intern toezicht professioneel, integer, verantwoordelijk en open moet zijn. Dat geldt natuurlijk ook voor het proces van werving en selectie. Daarom biedt VOS/ABB u graag inzicht in de verschillende fasen van dit proces. Wij leveren maatwerk: u kiest bij welke fase(n) wij kunnen adviseren of ondersteunen.

- ▶ Meer weten? Download via de QR-code het stappenplan over ons aanbod.

De Onderwijsjuristen van VOS/ABB beantwoorden hier veelgestelde vragen van bestuur en management van scholen.

1

BEREKENING OPZEGTERMIJN

Een werknemer heeft bij een schoolbestuur verschillende opeenvolgende tijdelijke dienstverbanden gehad. Hij heeft een nieuwe baan gevonden en wil zijn laatste tijdelijke dienstverband tussentijds opzeggen. Moet voor de berekening van de opzegtermijn alleen worden gekeken naar de duur van het laatste tijdelijke dienstverband of naar de totale duur van alle opeenvolgende tijdelijke dienstverbanden die de werknemer bij het schoolbestuur heeft gehad?

Voor de berekening van de duur van de opzegtermijn tellen voorafgaande tijdelijke arbeidsovereenkomsten ook mee, mits daar een tijdvak van niet meer dan zes maanden tussen zit.

De opzegtermijn die voor de werknemer geldt, is geregeld in artikel 3.9 lid 4 van de CAO PO en in artikel 10.5 lid 1 van de CAO VO. Als een werknemer opeenvolgende aansluitende contracten bij de werkgever heeft gehad en het dienstverband opzegt, dan moet voor de bepaling van de duur van de opzegtermijn worden gekeken naar de totale duur van de contracten. In artikel 7:668a lid 4 BW is namelijk het volgende bepaald: 'De termijn van opzegging wordt berekend vanaf het tijdstip van totstandkoming van de eerste arbeidsovereenkomst als bedoeld onder a of b van lid 1.'

2

RECHT OM TE DOUBLEREN

Heeft een leerling het recht om te doubleren?

Nee. De beslissing over het doubleren van een leerling behoort tot de pedagogische autonomie van de leerkracht en de school. Zij gaan over de beoordeling van het kennen en kunnen van de leerling.

Elke school mag zelf overgangsnormen vaststellen. Die normen zijn onderdeel van het onderwijskundig beleid. Scholen kunnen deze normen bekendmaken op de website of in de schoolgids. De school moet het besluit tot doubleren zorgvuldig nemen.

De regels hiervoor staan meestal in het schoolplan, de schoolgids, het PTA of het leerlingenstatuut.

3

VERHUISVERLOF BIJ VAKANTIE

Een werknemer verhuist in de zomervakantie. Kan de werknemer na het eindigen van de zomervakantie nog aanspraak maken op verhuisverlof?

Nee. Het recht op verhuisverlof is geregeld in artikel 8.6 van de CAO PO en in artikel 15.1 van de CAO VO. Aanspraak op verhuisverlof bestaat alleen voor zover er sprake is van een samenloop van een werkdag van de werknemer met de verhuizing. Wanneer een werknemer in de zomervakantie verhuist, is daar geen sprake van, omdat de werknemer in dat geval vakantieverlof geniet. Na het eindigen van het vakantieverlof kan de werknemer niet alsnog het verhuisverlof opnemen..

Uitspraken uitgelicht

Enkele opvallende gerechtelijke uitspraken, uitgelicht door de Onderwijsjuristen.

OVERPLAATSING IN VERBAND MET CONFLICTSITUATIE

Nadat een werknemer ziek is geworden volgt een aantal gesprekken tussen haar en haar leidinggevende, de directeur van de school. Tijdens een van die gesprekken uit de werknemer haar ongenoegen over het functioneren van de directeur en zegt ze dat ze geen vertrouwen meer in hem heeft. Ook in een brief aan het schoolbestuur en in vervolgesprekken geeft ze aan geen vertrouwen meer te hebben in de directeur.

Het bestuur besluit uiteindelijk over te gaan tot overplaatsing van de werknemer vanwege een duurzaam verstoorde werkrelatie. Zij tekent beroep aan tegen dit besluit, omdat de werkrelatie met de directeur volgens haar nog te herstellen is. De werkgever had meer onderzoek moeten doen naar het herstellen van de relatie en de directeur had moeten instemmen met een voorstel tot mediation.

Het oordeel

De Commissie van Beroep van de Stichting Onderwijsgeschillen oordeelt dat het beroep van de werknemer geen stand houdt. Door haar aanhoudende kritiek op de directeur is een onwerkbaar situatie ontstaan. De directeur heeft eerst zelf geprobeerd om de relatie te herstellen, maar dat is niet gelukt. Mede daarom is de directeur niet ingegaan op een voorstel tot mediation. De commissie geeft aan dat de directeur het recht heeft om het voorstel te weigeren en dat hij dit goed onderbouwd heeft gedaan. Om die reden kon het bestuur overgaan tot overplaatsing vanwege de onwerkbaar situatie. Dat nu juist de werknemer en niet de directeur is overgeplaatst, heeft het bestuur goed kunnen onderbouwen. Zo zit de school in een verbeter- en ontwikkelproces, waarbij het van groot belang is om de positie van de directeur te behouden.

De complete uitspraak vindt u op de website van de Stichting Onderwijsgeschillen.

DISCRIMINATIE IN VERBAND MET ZWANGERSCHAP

Een docente in opleiding wordt aange-trokken bij een schoolbestuur met een tijdelijke arbeidsovereenkomst voor één jaar. Tijdens dat jaar raakt ze ziek ten gevolge van zwangerschap. Twee maanden na de bekendmaking van de zwangerschap deelt haar werkgever haar mee dat haar dienstverband niet wordt verlengd en later wordt dat nogmaals bevestigd. De werknemer is het hier niet mee eens en stapt naar het College voor de Rechten van de Mens.

Het oordeel

Het college stelt de werknemer in het gelijk en oordeelt dat er sprake is van discriminatie door de werkgever op grond van geslacht. De werknemer heeft voldoende aannemelijk kunnen maken dat het niet verlengen van de arbeidsovereenkomst samenhangt met haar zwangerschap. Zo was het argument van de school dat het lesprogramma werd aangepast, waardoor de docent niet meer nodig was. Maar dat lesprogramma was pas vastgesteld nadat het eindigen van het dienstverband al was medegedeeld aan de docente. Ook het niet hoeven aanvragen van zwangerschapsverlof, het feit dat de werknemer goed functioneerde en een vervelende opmerking van haar leidinggevende maken aannemelijk dat het schoolbestuur heeft gekozen om het dienstverband niet te verlengen vanwege de zwangerschap. Het bestuur heeft dit alles onvoldoende kunnen weerleggen.

De complete uitspraak vindt u op de website van het College voor de Rechten van de Mens.

Meer informatie:

De Onderwijsjuristen van VOS/ABB geven dagelijks advies en informatie aan leden. Mail naar onderwijsjuristen@vosabb.nl of bel op de ochtenden van werkdagen naar 0348 405 250 en stel uw vraag. Leden kunnen ook kijken op www.vosabb.nl/onderwijsjuristen/veelgestelde-vragen.

Een selectie uit actuele boeken, documentaires en podcasts die relevant zijn voor bestuur en management in het onderwijs.

Nieuw in de media

Podcast

Inclusief onderwijs

Het Radio 1-programma *Argos* van de VPRO en HUMAN heeft een podcast gemaakt over 'de hobbelige weg naar inclusief onderwijs'.

Tien jaar geleden was passend onderwijs het uitgangspunt van een nieuwe wet. Minder uitval door meer en betere ondersteuning op de gewone scholen en op termijn afbouw van het speciaal onderwijs. Dat is nog lang niet binnen handbereik, concludeert *Argos* op basis van recente cijfers over onder andere het aantal thuiszitters. Het doel van achtereenvolgende kabinetten is dat dat aantal teruggaat naar nul en dat in 2035 het onderwijs inclusief is. In werkelijkheid is de trend dat steeds meer kinderen zonder onderwijs thuis komen te zitten.

Boek

Ambacht van schoolbestuurder

Dick den Bakker, voormalig directeur Onderwijs & Identiteit van de christelijke profielorganisatie Verus, heeft het boek *Het ambacht van de schoolbestuurder* geschreven. Het gaat over de vraag wat een goede schoolbestuurder is.

Den Bakker deed uitgebreid literatuuronderzoek en interviewde een groot aantal schoolbestuurders. Hij komt tot de conclusie dat een goed bestuurder bescheiden is in wat hij of zij kan bereiken, liefdevol handelt en beseft dat de wereld en het onderwijs niet maakbaar zijn. Ook onderstreept hij het belang van gemeenschapszin en de proactieve rol van de schoolbestuurder in het zoeken naar het goede handelen in allerlei situaties.

~~~~~  
Auteur: Dick den Bakker ♦ Uitgever: KokBoekencentrum ♦  
384 pagina's ♦ € 34,99 (hardback) of € 19,99 (e-book)



## Documentaire

### Hoogbegaafd

Vijf Amsterdamse scholieren gaan in de documentaire *Hoogbegaafd. Wat nu?* met filmmaker Sunny Bergman en onderzoeker Inge de Frank op zoek naar uitdagingen waarmee ze in hun dagelijks leven te maken hebben.

Zij laten zien dat hoogbegaafdheid geen luxeprobleem is en dat er sprake kan zijn van kansongelijkheid. Leerlingen van kleur en meisjes worden nog weleens vergeten. Daardoor krijgen zij niet de ondersteuning die ze nodig hebben. De jongeren spreken niet alleen met elkaar, maar ook met experts, docenten en hun ouders.

De documentaire staat op YouTube.



## Boek

### Lui letterland

Leerkracht Anne Steenhoff schrok van het lage leesniveau dat ze aantrof in haar klas, maar zat ook onmiddellijk vol ideeën om hier iets aan te doen. Ze kreeg van haar schooldirectie de vrijheid om te experimenteren.

Haar boek *Een lui letterland* gaat over Nederland als land van 'leeshaters', dat onderaan bungelt als het aankomt op leesplezier en -vaardigheid. Ruim tweeënhalf miljoen Nederlanders halen het basisniveau niet en een op de vier jongeren verlaat de middelbare school laaggeletterd. Steenhoff vond dat zij het tij moest keren. Met resultaat: haar leerlingen halen allemaal – met plezier – het leesniveau dat nodig is om mee te kunnen doen in de maatschappij.

~~~~~  
Auteur: Anne Steenhoff ♦ Uitgever: Das Mag
♦ 175 pagina's ♦ € 22,50 (paperback) of
€ 12,99 (e-book)

Inspiratiebundel

Strategisch personeelsbeleid

Het ministerie van OCW heeft een online inspiratiebundel over strategisch personeelsbeleid gepubliceerd. Deze bundel is bedoeld voor schoolbestuurders, schoolleiders, teamleiders en HR-medewerkers.

In de bundel staan tips en handreikingen over onder andere de begeleiding van startende leraren en omgaan met werkdruk en -stress. De gratis te downloaden bundel is ontwikkeld door adviesbureau Berenschot in opdracht van het ministerie van OCW en in samenwerking met de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad en AVS.

Advies nodig? Neem contact op met VOS/ABB via 0348 405 200 of via welkom@vosabb.nl.

Met **employee journey** mentaal welzijn vergroten

35

NAAR SCHOOL NR 43

De employee journey – de ervaringen die een medewerker opdoet binnen een organisatie – is een zeer bruikbaar instrument voor het opstellen van een strategisch personeelsbeleidsplan. Wat minder bekend is: de ‘medewerkersreis’ kan ook heel goed worden ingezet om het mentaal welzijn binnen organisaties te versterken.

Medewerkers laten in hun eigen employee journey zien onder welke omstandigheden bevlogenheid bij hen kan omslaan naar negatieve stress of zelfs verzuim. Tijdens het tekenen van hun tijdlijn duiden zij cruciale momenten om de kans op uitval te voorkomen. Dat is niet alleen goed voor de individuele medewerker, maar ook voor de gehele organisatie.

LEREN VAN BURN-OUTKLACHTEN

Onze verzekeringspartner Zilveren Kruis heeft naar aanleiding van een TNO-onderzoek de employee journey succesvol als methode ingezet voor de versterking van

Recht doen aan persoonlijke ervaringen

het mentale welzijn binnen organisaties. Uit het onderzoek, uitgevoerd in het onderwijs, blijkt dat gezonde werkgewoonten en een leercultuur positieve effecten

hebben. Ook blijkt dat medewerkers mentale belasting beter aankunnen als zij kunnen rekenen op sociale steun van collega's en leidinggevendenden. Negatieve interactie met de leidinggevende blijkt de grootste bron van stress en kan de druppel zijn tot uitval.

BEVORDEREN VAN MENTALE KRACHT

Zilveren Kruis biedt de employee journey aan als een innovatieve methodiek om informatie te verzamelen over de individuele inzichten na bijvoorbeeld een burn-out. Met nieuwe inzichten kunnen interventies worden ingezet tegen uitval. De HR-afdeling kan dit vrij eenvoudig zelf uitvoeren door medewerkers te vragen om hun mentale reis in de aanloop naar, tijdens en na hun burn-out te visualiseren. Voor medewerkers kan dit een leerervaring zijn. Zij voelen hierdoor bovendien dat er recht wordt gedaan aan hun persoonlijke ervaringen, dat er serieus naar hen wordt geluisterd. Dat is op zich al essentieel voor het bevorderen van mentale kracht.

Zilveren Kruis begeleidt de organisatie om met deze en andere inzichten aan de slag te gaan. Dat gebeurt met behulp van focusgroepen en het samenbrengen van alle betrokkenen. ◀

Aanbod Zilveren Kruis

Senior adviseur Riëlle Nij Bijvank van Zilveren Kruis, specialist op het gebied van mentale gezondheid in organisaties, heeft een whitepaper geschreven over de meerwaarde die de employee journey biedt in de praktijk.

Zilveren Kruis wil zich inzetten voor het versterken van het mentaal

welzijn binnen onder andere het onderwijs. Daarom biedt onze verzekeringspartner aan om één school/bestuur voor primair onderwijs en één school/bestuur voor voortgezet onderwijs hiermee op weg te helpen.

Interesse in het whitepaper en/of het aanbod (dat alleen geldt voor VOS/ABB-leden)? Neem contact op met Addy Nieuwenhuis van het team

HRM van VOS/ABB via hrm@vosabb.nl. VOS/ABB kan ook adviseren over de inzet van de employee journey als instrument voor het opstellen van een strategisch personeelsbeleidsplan.

Addy Nieuwenhuis en Riëlle Nij Bijvank

Vacatures effectief onder de aandacht

exclusief voor leden van VOS/ABB

Via VOS/ABB bereikt u de kandidaten die u zoekt:

- ▶ **BESTUURDERS**
- ▶ **TOEZICHTHOUDERS**
- ▶ **DIRECTEUREN**
- ▶ **STAFMEDEWERKERS**

Totaalaanbod voor uw arbeidsmarktcommunicatie

- Media-advies
- Wervende teksten
- Vormgeving advertenties
- Social media-banners

Adverteren in de krant? VOS/ABB-leden krijgen forse korting!
Meer informatie: www.vosabb.nl/vacatures-openbaar-onderwijs

**G
OD
DING**
STORYTELLING & TRAINING

 VOS ABB
versterkt en verdiept